

**GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY CHODZIEŻ
NA LATA 2012-2015
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019**

Spis treści

1.	Wstęp	4
1.1.	Podstawa prawna opracowania	4
1.2.	Koncepcja programu ochrony środowiska	5
1.3.	Cel i zakres opracowania	6
1.4.	Metodyka i tok pracy	6
1.5.	Struktura programu	7
2.	Założenia wyjściowe programu	7
2.1.	Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej	7
2.1.1.	Podstawowe założenia Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016	8
2.1.2.	Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Zwiększania Lesistości	9
2.1.3.	Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	9
2.1.4.	Uwarunkowania wynikające z Narodowego Planu Rozwoju 2007 – 2013	9
2.1.5.	Uwarunkowania wynikające z Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry	10
2.2.	Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych	10
2.2.1.	Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego	10
2.2.2.	Uwarunkowania wynikające z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013	10
2.2.3.	Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska	11
2.3.	Uwarunkowania wynikające z powiatowych dokumentów strategicznych	11
2.3.1.	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020	11
2.3.2.	Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 i Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013	11
2.4.	Uwarunkowania wynikające z gminnych dokumentów strategicznych	12
2.4.1.	Wieloletni Plan Zamierzeń Inwestycyjnych Gminy Chodzież	12
2.4.2.	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chodzież na lata 2007-2016	12
2.4.3.	Plan modernizacji i rozwoju urządzeń wociągowo – kanalizacyjnych Miejskich Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Chodzieży na terenie gminy Chodzież w latach 2012-2015	13
2.4.4.	Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Podanin na okres od 1.01.2012 r. do 31.12.2021r.	13
3.	Charakterystyka i ocena stanu środowiska gminy	13
3.1.	Podstawowe dane dotyczące gminy	13
3.1.1.	Położenie i podział terytorialny	13
3.1.2.	Położenie fizycznogeograficzne gminy	13
3.1.3.	Sytuacja demograficzna	14
3.1.4.	Powiązania komunikacyjne	14
3.1.5.	Gospodarka	15
3.1.6.	Rolnictwo	16
3.1.7.	Użytkowanie gruntów	16
3.2.	Diagnoza stanu środowiska w gminie	18
3.2.1.	Warunki środowiska geograficznego	18
3.2.2.	Warunki klimatyczne	18
3.2.3.	Wody powierzchniowe	18
3.2.4.	Wody podziemne	19
3.2.5.	Tereny zalewowe	20
3.2.6.	System obszarów i obiektów prawnie chronionych	20
3.3.	Gospodarka wodno-ściekowa	26
3.3.1.	Gospodarka wodna	26
3.3.2.	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	28
3.3.3.	Jakość powietrza	29
3.3.4.	Hałas	30
3.3.5.	Pola elektromagnetyczne	32
4.	Najważniejsze kierunki ochrony środowiska w gminie Chodzież	33
4.1.	Główne zagrożenia środowiska - podsumowanie	33
4.2.	Priorytety ochrony środowiska	35
5.	Strategia ochrony środowiska do roku 2019	36
5.1.	Wprowadzenie	36
5.2.	Cel nadrzędny	36
5.3.	Działania systemowe	36
5.3.1.	Zasoby przyrody zachowanie i ochrona bioróżnorodności	37
5.3.2.	Zasoby wodne	38
5.3.3.	Powietrze atmosferyczne	39
5.3.4.	Powierzchnia terenu i środowisko glebowe (ochrona gleb i zapobieganie erozji)	40
5.3.5.	Edukacja ekologiczna	41
6.	Instrumenty ekonomiczne wdrażania Programu	41
6.1.	Koszty realizacji zadań przewidzianych do realizacji w latach 2012 – 2015	41
6.2.	Struktura finansowania	42

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

6.3.	Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska.....	42
6.3.1.	Krajowe fundusze ekologiczne.....	42
6.3.2.	Fundusze Unii Europejskiej.....	43
6.3.3.	Instytucje i programy pomocowe	44
7.	Harmonogram rzeczowo-finansowy	44
8.	Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.....	50
8.1.	Wprowadzenie.....	50
8.2.	Uczestnicy wdrażania Programu.....	50
8.3.	Instrumenty realizacji Programu.....	50
8.3.1.	Instrumenty prawne.....	50
8.3.2.	Instrumenty finansowe.....	51
8.3.3.	Instrumenty społeczne	51
8.3.4.	Instrumenty strukturalne	52
8.3.5.	Monitoring środowiska.....	52
8.4.	Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem.....	52
8.4.1.	Kontrola i monitoring Programu	52
8.4.2.	Wdrażanie i zarządzanie Programem.....	53
8.4.3.	Mierniki realizacji Programu.....	53
8.5.	Ocena i weryfikacja Programu. Sprawozdawczość.....	55
8.6.	Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu.....	56
9.	Spis tabel	57

1. Wstęp

1.1. Podstawa prawna opracowania

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 w art. 17 (Dz.U.08.25.150 z późn. zm.) w celu realizacji założeń Polityki Ekologicznej Państwa obowiązuje organ wykonawczy gminy do sporządzenia gminnego Programu Ochrony Środowiska. Programy te są uchwalane przez Radę Gminy i wymagają aktualizacji co 4 lata. Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież w celu wypełnienia obowiązku nałożonego na samorządy przez ustawę Prawo Ochrony Środowiska,

Dokument sporządzono zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawnych dotyczących ochrony środowiska. Podstawa prawna aktualizacji Programu to wymienione niżej ustawy oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

- ❖ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.08.25.150 j.t z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.08.199.1227 z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.09.151.1220 .z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U.05.236.2008 .z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U.05.239.2019.z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U.06.123.858 .)z późn. zm.;
- ❖ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U.11.12.59 .);
- ❖ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.05.228.1947.z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U.10.185.1243. z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców z zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i depozytowej (Dz.U.07.90.607 z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.04.121.1266 . z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U.10.243.1623. z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U.07.147.1033 z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U.07.44.287 j.t.z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.03.80.717 z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U.03.106.1002 j.t. z późn. zm.).

1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska

Program ochrony środowiska przygotowany został w oparciu o założenia zawarte w następujących dokumentach:

- ❖ Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.;
- ❖ „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”;
- ❖ „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”;
- ❖ „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu gminy

Główną misją gminnego programu ochrony środowiska jest potrzeba poprawy jakości życia mieszkańców, uwzględniając deklaracje cele i zadania w odniesieniu do użytkowania, ochrony i kształtowania środowiska. Program wynika z przyjętej wizji i strategii rozwoju gminy i wskazuje sposoby rozwiązania bieżących problemów ekorozwojowych, a szczególnie:

- ❖ określa cele bezpośredniej i pośredniej ochrony środowiska w kontekście wszystkich oddziaływań powodowanych przez gminę oraz zasady podejmowania działań zapobiegawczych,
- ❖ deklaracje spełnienia obowiązujących wymogów prawnych w zakresie użytkowania, ochrony i kształtowania środowiska,
- ❖ wdrażanie ciągłych usprawnień w systemie zarządzania gminą skierowanych na redukcję negatywnego oddziaływania na środowisko,
- ❖ sprzyjać i promować wdrażanie najlepszej dostępnej technologii,
- ❖ wskazywać priorytety i narzędzia zarządzania,
- ❖ być dostępnymi i zrozumiałymi dla całej społeczności.

Ustawa Prawo ochrony środowiska obliguje do zawarcia w opracowywanych programach najważniejszych dla gminy celów ekologicznych, priorytetów ekologicznych, rodzaju i harmonogramów działań proekologicznych, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów. sieci obszarów chronionych Natura 2000, lasów i leśnictwa oraz działalności łowieckiej, oraz:

- ❖ występowanie i eksploatację złóż kopalin,
- ❖ informacje dotyczące jakości powietrza i źródeł jego zanieczyszczenia tj. źródeł emisji niskiej i przemysłowej,
- ❖ ocenę zanieczyszczenia środowiska hałasem,
- ❖ Identyfikację źródeł pól magnetycznych i wpływ promieniowania magnetycznego na środowisko naturalne.

Podstawowe informacje na temat aktualnego stanu gospodarki odpadami w gminie:

- ❖ ilości odpadów komunalnych i podobnych do komunalnych wytwarzanych w gminie i przyjmowanych na składowiska odpadów.

Określenie kierunków kształtowania ochrony środowiska w gminie:

- ❖ przyjęcie priorytetów ekologicznych kształtowania ochrony środowiska,
- ❖ opis realizacji wyznaczonych celów ochrony środowiska
- ❖ harmonogram czasowo-finansowy realizacji celów zmierzających do poprawy stanu ochrony środowiska.

Szacunkowe koszty inwestycyjne i eksploatacyjne proponowanego systemu, szacunkowe koszty realizacji poszczególnych działań oraz sposoby finansowania i realizacji zamierzonych celów. System monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów pozwalający na określenie sposobu oraz stopnia realizacji celów i zadań zdefiniowanych w programie ochrony środowiska z uwzględnieniem ich jakości i ilości. Zarządzanie programem ochrony

środowiska – instrumenty prawne finansowe, strukturalne i społeczne realizacji programu. Potencjalne źródła finansowania rozwiązań programu ochrony środowiska w gminie.

W pracach przygotowawczych niezbędne jest podjęcie działań w kierunku zgromadzenia materiałów źródłowych, danych dotyczących aktualnego stanu środowiska na terenie gminy. Uzyskane dane pochodzą ze zbiorów GUS, a także raportów i sprawozdań z nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska (WIOŚ, WSSE, RZGW, RDOŚ itp.). Kolejnym etapem przy sporządzaniu niniejszego programu to tak zaplanować działania i określić cele strategiczne by osiągnąć cel to znaczy poprawę stanu środowiska. Zarówno cele, jak i zadania strategiczne zostały określone tak, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla, tzn. z wojewódzkim i powiatowym programem ochrony środowiska i zawartych w nich informacji w odniesieniu do gminy Chodzież.

W opracowaniu programu uwzględniono także założenia zawarte w :

- Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Chodzież na lata 2007- 2016,
- Planu Odnowy Miejscowości,
- Wieloletnie plany modernizacji i rozwoju urządzeń kanalizacyjnych na terenie gminy Chodzież na lata 2012-2015 ,
- Projekt założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na terenie gminy Chodzież.
- Wieloletni Plan Zamierzeń Inwestycyjnych Gminy Chodzież 2012-2014
- Plan ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Podanin na lata 2012-2020

1.3. Cel i zakres opracowania

Priorytetowym celem programu ochrony środowiska jest długotrwały, zrównoważony rozwój gminy Chodzież , w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego.

Cel opracowania to powstanie dokumentu . „Program ochrony środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”. Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Gminy pozwoli na uporządkowanie zarządzania środowiskiem na terenie gminy , poprawę jakości środowiska naturalnego, jakość i życia mieszkańców i zrównoważony rozwój gminy Chodzież.

Zawarta w opracowaniu analiza stanu środowiska naturalnego na terenie gminy Chodzież , jej główne problemy ekologiczne , harmonogram działań, źródła ich finansowania pozwolą na pełną realizację niniejszego opracowania. Zagadnienia związane ze środowiskiem i realizacja przedsięwzięć z tym zwianych wymaga wsparcia i udziału lokalnego społeczeństwa i władz gminy.

1.4. Metodyka i tok pracy

Dla osiągnięcia zamierzonego celu przyjęto określony tok pracy, na który składało się kilka zasadniczych etapów.

W pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska na terenie gminy. Dane pozyskiwano głównie z dokumentów posiadanych przez gminę z opracowań GUS, a także raportów z nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska (WIOŚ, WSSE, RZGW, RDOŚ itp.).

Następnie dokonano opracowania charakterystyki aktualnego stanu środowiska gminy określając priorytety ekologiczne dla terenu gminy które stanowiły punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych Programu. Kolejny etap to proces planowania i określenia celów strategicznych oraz kierunków działań zmierzających do poprawy stanu środowiska. Zarówno cele, jak i zadania strategiczne zostały określone tak, aby były zgodne

z opracowaniami wyższego szczebla, tzn. z wojewódzkim i powiatowym programem ochrony środowiska.

1.5. Struktura programu

Struktura Programu ochrony środowiska nawiązuje do struktury dokumentu „*Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*” i zawiera szereg elementów takich jak:

- ❖ Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych;
- ❖ Poprawa jakości środowiska;
- ❖ Harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu;
- ❖ Narzędzia i instrumenty realizacji programu;
- ❖ Kontrola realizacji programu.

W opracowaniu uwzględniono następujące rozdziały:

Rozdział 1. Wstęp

- ❖ Podstawa prawna opracowania;
- ❖ Koncepcja programu ochrony środowiska;
- ❖ Cel i zakres opracowania;
- ❖ Metodyka i tok pracy;
- ❖ Struktura programu.

Rozdział 2. Założenia wyjściowe programu

- ❖ Uwarunkowania prawne programu wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej;
- ❖ Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych;
- ❖ Uwarunkowania wynikające z powiatowych programów strategicznych;
- ❖ Uwarunkowania wynikające z gminnych programów strategicznych

Rozdział 3. Stan środowiska oraz zasobów naturalnych

- ❖ Podstawowe dane o gminie;
- ❖ Charakterystyka i ocena aktualnego stanu środowiska oraz zasobów naturalnych.

Rozdział 4. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska w gminie

- ❖ Główne zagrożenia środowiska – podsumowanie;
- ❖ Priorytety ochrony środowiska.

Rozdział 5. Strategia ochrony środowiska do roku 2019

- ❖ Cele i zadania o charakterze systemowym;
- ❖ Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody;
- ❖ Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne;
- ❖ Zrównoważone wykorzystanie surowców.

Rozdział 6. Aspekty ekonomiczne wdrażania programu

- ❖ Ramy finansowe realizacji programu;
- ❖ Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w okresie 4 lat;
- ❖ Potencjalne źródła finansowania.

Rozdział 7. Harmonogram realizacji przedsięwzięć obejmujący okres 4 lat

- ❖ Lista przedsięwzięć wraz z określeniem terminów realizacji lub wdrożenia oraz jednostek odpowiedzialnych za ich wprowadzenie.

Rozdział 8. Zarządzanie środowiskiem

- ❖ Instrumenty i narzędzia wdrażania, zarządzania oraz ewaluacji programu ochrony środowiska.

2. Założenia wyjściowe programu

2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej

Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały już uwzględnione w prawie polskim głównie w Ustawie Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. oraz w wielu innych ustawach i rozporządzeniach. Program ochrony

środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołują się do polityki ekologicznej Polski.

Podstawę opracowania niniejszego Programu stanowią następujące dokumenty "II Polityka Ekologiczna Państwa", "Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 - 2010" oraz dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska "Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010" oraz „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” będąca aktualizacją wcześniej przyjętych polityk.

2.1.1.Podstawowe założenia Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Kierunki działań systemowych Polityki są następujące:

- ❖ Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych – cel strategiczny: doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów;
- ❖ Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska – cel: uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego;
- ❖ Zarządzanie środowiskowe – cel: jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie;
- ❖ Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska – cel: podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”;
- ❖ Rozwój i postęp techniczny – we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska;
- ❖ Odpowiedzialność za szkody w środowisku – poprzez: stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni podnieść jej sprawcy;
- ❖ Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym – mający na celu przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, a w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji;
- ❖ Ochrona przyrody – w celu: zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną;
- ❖ Ochrona i zrównoważony rozwój lasów – cel: dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;

- ❖ Racjonalne gospodarowanie zasobami wody , ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi , jakości powietrza , ochrona wód
Gospodarka odpadami

2.1.2.Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Zwiększania Lesistości

Głównym celem, przyjętego w 1995 r., Krajowego Programu Zwiększania Lesistości (KPZL), jest zwiększanie powierzchni zalesionych, co zgodne jest z przyjętą długofalową polityką rządu.

Celem rządowego programu zwiększania lesistości jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30% w 2020 r., ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesieo, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Integralną częścią programu jest:

- ❖ Przestrzenny model zwiększania lesistości (obejmujący ustalenie preferencji zalesieniowych gmin) oraz rozmiar zalesieo w układzie kraju, województw i powiatów;
- ❖ Założenia programów regionalnych i lokalnych;
- ❖ Zadania dla administracji rządowej, władz samorządowych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz dla gospodarki leśnej;
- ❖ Harmonogram realizacji i aspekty ekonomiczne.

Ogółem W odniesieniu do terenu całego powiatu chodzieskiego w tym z gminą Chodzież KPZL przewiduje zalesienie w latach 2001-2020 łącznie 488 ha gruntów rolnych, w tym 429 ha gruntów nienależących do Skarbu Państwa.

2.1.3.Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

W celu wypełnienia zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do Unii Europejskiej, w części dotyczącej dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, został sporządzony przez Ministra Środowiska, a następnie zatwierdzony przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003 r., Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), który określa plan inwestycyjny w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, jaki musi zostać zrealizowany przez Polskę, aby osiągnąć wymagane efekty ekologiczne.

W AKPOŚK 2009 gmina Chodzież została zaliczona do aglomeracji priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego i ujęte w ramach aglomeracji, dla których do końca 2015 r. planuje się:

- ❖ aglomeracja Chodzież (PLWI023):
  - przyrost mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego w latach 2007-2015 na poziomie 2 784, tzn. że liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji do końca 2015 r. wyniesie 24 284 (tj. ok. 96 % wszystkich mieszkańców);
  - rozbudowa i modernizacja biologicznej oczyszczalni ścieków w celu spełnienia standardów odprowadzanych ścieków dla aglomeracji >15 000 RLMw zakresie usuwania związków azotu (N) i fosforu (P); termin osiągnięcia efektu ekologicznego w aglomeracji wg AKPOŚK 2010 – rok 2015;

2.1.4.Uwarunkowania wynikające z Narodowego Planu Rozwoju 2007 – 2013

Misją Narodowego Planu Rozwoju jest podniesienie jakości życia obywateli Polski mierzonej wskaźnikiem rozwoju społecznego (HDI – Human Development Index). Wskaźnik

ten obejmuje w sposób syntetyczny takie parametry jak: przeciętne dalsze trwanie życia, jakość edukacji i średni dochód na głowę mieszkańca.

Narodowy Plan Rozwoju określił następujące cele strategiczne w rozwoju kraju:

- ❖ Utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego;
- ❖ Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia;
- ❖ Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Określono również szereg priorytetów strategicznych:

- ❖ Wiedza i kompetencje rozumiane jako poprawa jakości kształcenia, jego upowszechnienie na poziomie średnim i wyższym oraz promocja idei uczenia się przez całe życie.

2.1.5. Uwarunkowania wynikające z Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry

Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, wprowadza system planowania gospodarowania wodami w podziale na obszary dorzeczy. Dla potrzeb osiągnięcia dobrego stanu wód obowiązuje państwa członkowskie do opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz programów wodno-środowiskowych kraju. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry został zatwierdzony przez Radę Ministrów 22 lutego 2011 r. i opublikowany w Monitorze Polskim nr 40 poz. 451 z 2011 r. Plan jest podsumowaniem każdego z 6 letnich cykli planistycznych wymaganych Dyrektywą 2000/60/WE tzw. Ramową Dyrektywą Wodną (2003-2009; 2009-2015; 2015-2021; 2021-2027) i stanowi podstawę podejmowania wszelkich decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Zawiera elementy wymienione w art. 114 Prawa wodnego

2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych

2.2.1. Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego jako priorytetowe zadanie przyjęła przekształcenie województwa w region, który będzie się cechował:

- ❖ Dużą konkurencyjnością w stosunku do innych regionów europejskich;
- ❖ Zachowaną spójnością społeczną, gospodarczą oraz przestrzenną;
- ❖ Wysoką jakością zasobów ludzkich oraz polepszeniem warunków życia mieszkańców.

W „Strategii...” działaniom na rzecz poprawy stanu środowiska i racjonalizacji gospodarowania zasobami przyrodniczymi nadano szczególny priorytet, uznając je za istotny cel operacyjny, którego realizacja warunkuje osiągnięcie celu strategicznego, jakim jest dostosowanie przestrzeni regionu do wyzwań XXI wieku. W dokumencie uznano, iż utrzymanie obecnego stanu środowiska na poziomie gwarantującym następnym pokoleniom korzystanie z niego w stopniu równym, w jakim korzysta pokolenie obecne, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, nie jest wystarczające.

W zakresie celu operacyjnego 1.1. „Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi” Strategia przewiduje realizację wielu zadań, jakie w tej sytuacji należy wdrożyć w celu poprawy stanu środowiska województwa

2.2.2. Uwarunkowania wynikające z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 jest instrumentem wskazującym działania prowadzące do wzmocnienia potencjału rozwojowego regionu na

rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia. Programem objęto wszystkie sfery życia społeczno-gospodarczego, w tym również związane z poprawą stanu środowiska przyrodniczego, nadając im wysoki, trzeci priorytet pn. „Środowisko przyrodnicze”.

Cel główny priorytetu III „Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi regionu” osiągnąć będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

- ❖ Zmniejszenie rozmiarów emisji zanieczyszczeń do środowiska;
- ❖ Poprawa zaopatrzenia w wodę;
- ❖ Poprawa gospodarki odpadami;
- ❖ Ochrona przyrody;
- ❖ Ochrona powietrza;
- ❖ Rozbudowa systemów bezpieczeństwa środowiskowego i technologicznego;
- ❖ Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- ❖ Racjonalne gospodarowanie energią.

2.2.3. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska

Strategicznym celem wyznaczonym w Programie Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2019 jest: *zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) oraz harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych*. Strategicznemu celowi przyporządkowano cele szczegółowe, które będą realizowane poprzez przypisane im kierunki działań. Cele szczegółowe ujęto w trzech blokach tematycznych, tj.:

- ❖ Ochrona zasobów naturalnych;
- ❖ Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- ❖ Działania systemowe.

2.3. Uwarunkowania wynikające z powiatowych dokumentów strategicznych

2.3.1. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020

Strategia została przyjęta uchwałą Rady Powiatu Chodzieskiego Nr IV/32/2011 z dnia 30 marca 2011 r. Strategia przewiduje „...zintegrowany i zrównoważony rozwój terytorium, oparty na równowadze i wzajemnym wsparciu trzech głównych elementów decydujących o rozwoju: ludziach, ekonomii, środowisku”.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020 wyznaczyła następujące cele rozwoju powiatu:

- ❖ Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i przeciwdziałanie bezrobociu;
- ❖ Zwiększanie dostępności i spójności komunikacyjnej;
- ❖ Podniesienie jakości życia przez zapewnienie wszechstronnego rozwoju i kondycji zasobów ludzkich;
- ❖ Aktywne uczestnictwo samorządu powiatowego w wieloszczeblowym systemie zarządzania i promocji powiatu oraz zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na jego terytorium.

2.3.2. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 i Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 został przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Chodzieskiego Nr XX/143/2008 z dnia 24 czerwca 2008 r. Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013” został przyjęty uchwałą nr XVI/118/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 26 lutego 2008.

Plan Rozwoju Lokalnego sprecyzował priorytety i kierunki działań w powiecie, natomiast konkretne zadania inwestycyjne zostały określone w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym. Oba dokumenty zostały opracowane w oparciu o projekty inwestycyjne zgłoszone przez poszczególne gminy powiatu oraz jednostki organizacyjne powiatu chodzieskiego. Spośród zgłoszonych inwestycji wybrane zostały wpisane na listę priorytetowych inwestycji do realizacji w latach 2008-2013.

Inwestycje przewidziane do realizacji w latach 2012-2013 na terenie gminy Chodzież to:

- ❖ Budowa chodnika – droga nr 406 Milcz-Milczek;
- ❖ Przebudowa odcinka drogi nr 406 Milcz-Milczek
- ❖ Przebudowa odcinka drogi nr 407 w miejscowości Nietuszkowo;
- ❖ Budowa chodnika w Stróżewie – droga nr 412;
- ❖ Modernizacja ZSL-G w Ratajach;

2.4. Uwarunkowania wynikające z gminnych dokumentów strategicznych

2.4.1. Wieloletni Plan Zamierzeń Inwestycyjnych Gminy Chodzież

Wieloletni plan określa strategię rozwoju gminy Chodzież na lata 2004-2013 jest dokumentem określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz polityki przestrzennej gminy Chodzież.

- ❖ Podstawowym celem strategicznym jest zapewnienie mieszkańcom jak najlepszych warunków do życia i na jak najwyższym poziomie poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, restrukturyzację rolnictwa oraz właściwą realizację zadań własnych gminy.
- ❖ Wykorzystanie pod rozwój dostępnych terenów przez rozbudowę systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.
- ❖ Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze rozwój poszczególnych jednostek musi być podporządkowany ochronie środowiska. Wymaga to ścisłego powiązania dalszego rozwoju poszczególnych funkcji z rozbudową sieci infrastruktury technicznej i ochroną walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.
- ❖ Rozbudowa sieci infrastruktury technicznej (w tym sieci kanalizacji ściekowej), przyczyni się do poprawy stanu środowiska. Zlikwidowane zostaną potencjalne ogniska zanieczyszczenia środowiska.

Gmina z dobrze wykształconym społeczeństwem, zapewniająca rozwój lokalnego rynku pracy w oparciu o małe i średnie przedsiębiorstwa.

Intensywne działania ukierunkowane na dalszy rozwój sieci infrastruktury technicznej w tym sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej oraz tworzenie systemu segregacji i utylizacji odpadów są priorytetami ekologicznymi.

2.4.2. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Chodzież na lata 2007-2016

- ❖ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy został przyjęty uchwałą Rady Gminy w Chodzieży Nr IV/27/04 dnia 28 czerwca 2004 r.
- ❖ Gmina z dobrze wykształconym społeczeństwem, zapewniająca rozwój lokalnego rynku pracy w oparciu o małe i średnie przedsiębiorstwa.
- ❖ Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie przez osiągnięcie celów częściowych:
- ❖ Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej.
- ❖ Budowa i modernizacja infrastruktury społecznej.
- ❖ Rozwój obszarów wiejskich.

2.4.3. Plan modernizacji i rozwoju urządzeń wociągowo – kanalizacyjnych Miejskich Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Chodzieży na terenie gminy Chodzież w latach 2012-2015

Plan realizowany będzie w kierunku uporządkowania gospodarki wodno ściekowej na terenie gminy Chodzież w celu poprawy jakości świadczonych usług, efektywności, ochrony środowiska gruntowego i jest zbieżny z powyższymi opracowaniami związanymi z rozwojem gminy Chodzież.

2.4.4. Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Podanin na okres od 1.01.2012 r. do 31.12.2021r.

„Program” sporządzony został w celu:

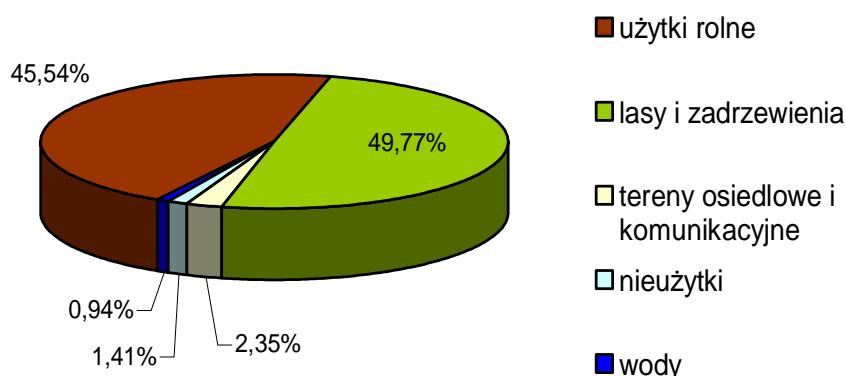
- ❖ zinventaryzowania i zobrazowania bogactwa przyrodniczego lasów Nadleśnictwa;
- ❖ przedstawienia istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- ❖ doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ❖ ulepszania i rozwijania metod sprawowania ochrony przyrody;
- ❖ umożliwienia w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego;
- ❖ wskazania kolejnych obiektów do objęcia ochroną;
- ❖ uświadomienia różnym grupom społecznym obecnych i potencjalnych zagrożeń środowiska przyrodniczego; ochrony zabytków kultury materialnej w lasach.

3. Charakterystyka i ocena stanu środowiska gminy

3.1. Podstawowe dane dotyczące gminy

3.1.1. Położenie i podział terytorialny

Gmina zajmuje obszar o powierzchni 212 km², co stanowi około 31% powierzchni powiatu. Największy udział mają lasy i zadrzewienia 106 km² oraz użytki rolne 97 km². Niewiele jest nieużytków 3 km² oraz terenów osiedlowych i komunikacyjnych 5 km². Mały obszar zajmują wody 2 km². Procentowy podział powierzchni gminy według rodzaju zagospodarowania przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Procentowy podział powierzchni gminy Chodzież według rodzaju jej zagospodarowania

3.1.2. Położenie fizycznogeograficzne gminy

Gmina Chodzież leży w północnej części województwa wielkopolskiego, w granicach powiatu chodzieskiego.

Graniczy z następującymi gminami:

- ❖ od północy z gminami Kaczory i Miasteczko Krajeńskie,
- ❖ od wschodu z gminami Szamocin i Margonin,

- ❖ od południa z gminą Budzyń,
- ❖ od zachodu z gminą Ujście i Czarnków.

Obszar gminy Chodzież graniczy z miastem Chodzież, który stanowi odrębną jednostkę administracyjną i leży w centrum gminy.

Obszar gminy Chodzież jest położony według podziału J. Kondrackiego w podprowincji Pojezierza Południowo-Bałtyckiego, w makroregionach: Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej (315.3) i Pojezierza Wielkopolskiego (315.5), w mezoregionach: Doliny Środkowej Noteci (315.34) i Pojezierza Chodzieskiego (315.53).

Wysoczyzna Chodzieska, na której usytuowana jest gmina Chodzież, styka się z południową krawędzią pradoliny Noteci. Przez mikroregion przebiega szlak wzniesień moreny czołowej, którego kulminacją jest Gontyniec (192m n.p.m.).

Położenie fizyczno-geograficzne gminy wpływa na uwarunkowania klimatyczne tego obszaru. Obszar gminy przynależy całkowicie do strefy klimatu umiarkowanego w obszarze wzajemnego przenikania się wpływów morskich i kontynentalnych.

3.1.3. Sytuacja demograficzna

W roku 2005 gmina liczyła 5444 mieszkańców, w chwili obecnej teren gminy zamieszkuje 5850 mieszkańców łącznie z pobytem czasowym. Biorąc pod uwagę wskaźniki demograficzne z prognozami co 5 lat oraz dane nt. ilości mieszkańców w latach ubiegłych następuje wyraźny wzrost liczby ludności w gminie.

Tabela 1: Liczba mieszkańców gminy Chodzież w przekroju czasowym

2006	2007	2008	2009	2010	2011 r.	2020 r.
5545	5641	5653	5718	5790	5850	6501

Tabela 2: Dane statystyczne GUS 2010 (Statystyczne Vademecum Samorządowca)

Dane statystyczne	2008	2009	2010
Ludność na 1 km ²	26	26	27
Kobiety na 100 mężczyzn	100	100	100
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54	54	54

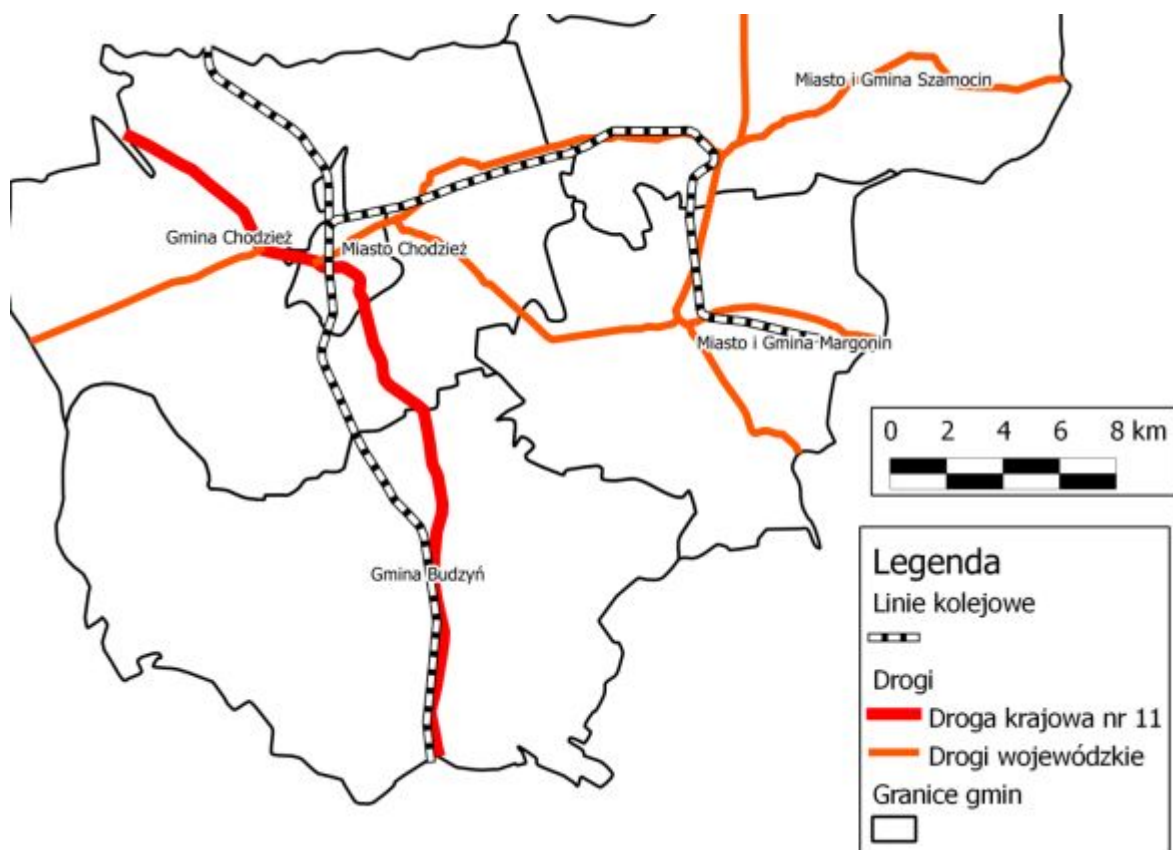
3.1.4. Powiązania komunikacyjne

❖ Kolej

Przez teren gminy Chodzież Chodzież przebiega linia kolejowa nr 354 relacji Poznań-Piła. Stacje kolejowe znajdują się w miejscowościach Chodzież miasto, i jeden przystanek osobowy na terenie gminy Chodzież w miejscowości Milcz

Linia kolejowa biegnąca z Chodzieży przez Szamocin i Margonin do Gołańczy jest nieużytkowana od 1994 r., linia została usunięta z ewidencji przedsiębiorstwa Polskie Linie Kolejowe.

Rys. 2 Główne szlaki komunikacyjne Gmina Chodzież i przyległe (Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej www.geoportal.gov.pl)

Główne szlaki komunikacyjne Gmina Chodzież i przyległe (Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej www.geoportal.gov.pl).

❖ **Drogi**

Przez teren gminy Chodzież przebiega droga krajowa nr 11 relacji Kołobrzeg-Bytom, drogi wojewódzkie o długości 22,5 km, powiatowe 45,2 km i gminne. Według ewidencji gmina posiada 279 km dróg gminnych z czego 27,2 km to drogi o nawierzchni asfaltowej, 77 km to drogi o nawierzchni utwardzonej i 175 km dróg gruntowych.

3.1.5. Gospodarka

Na terenie gminy Chodzież zarejestrowano łącznie 330 podmioty gospodarcze. Stanowi to około 9% procent wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu chodzieskiego. Liczbę podmiotów działających na terenie gminy Chodzież w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu zestawiono w tabeli 3. Na terenie gminy funkcjonują obecnie 24 placówki handlowo-usługowe i 17 obiektów użyteczności publicznej w tym 5 szkół.

Tabela 3: Liczba podmiotów gospodarczych w gminie dane GUS

2008	2009	2010
409	389	431

Do największych zakładów przemysłowych gminy należą:

- 1) ZPHU „Kablonex” Podanin - produkcja osłonek, folii - pow. uż. 6500 m²,
- 2) ZPO „Podanfol” Podanin - produkcja osłonek, folii - pow. uż. 3510 m²,
- 3) Przetwórstwo Tworzyw Sztucznych „Cerplast” Oleśnica,
- 4) Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Plastmech” Podanin,
- 5) Ślusarstwo-Kotlarstwo i Budownictwo Podanin,

- 6) Wyrób Ceramiki Szlachetnej Rataje,
- 7) Stolarstwo Produkcyjno-Usługowe „Sobol”,
- 8) Wyrób Garderoby Specjalnej Rataje,
- 9) Betoniarstwo HPU Zacharzyn,
- 10) Zakład Produkcyjno-Handlowy Stróżewo (zdobienie porcelany),
- 11) Zakład Ceramiczny Milcz,
- 12) Keram-Metal Podanin (konstrukcje stalowe),
- 13) Mol-Coatings Sp. Z o.o. Podanin (mieszalnia farb i lakierów),
- 14) Zakład Przerobu Drewna „Rolhand” Rataje
- 15) Przedsiębiorstwo Rybackie „Karp” Oleśnica,
- 16) PPH „Ryba” Sp. z o.o. Oleśnica.
- 17) Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe w Strzelcach,

3.1.6. Rolnictwo

Rolnicza przestrzeń produkcyjna na terenie gminy Chodzież przedstawia się następująco:

Tabela 4: Dane według stanu na dzień 1 stycznia 2011 wg sprawozdania Wydziału Geodezji Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Chodzieży

Powierzchnia gminy ogółem (ha)	Użytki rolne (ha)						Lasy ha	Pozostałe grunty
	Ogółem	W tym						
		Grunty rolne	Łąki	Sady	Pastwiska	inne		
21 294	9673	5439	3205	23	450	556	10489	1132

Średnia liczba lidywidualnych gospodarstw rolnych wg danych statystycznych wynosi ok.500 a średniej powierzchni 10,00ha

Grupa	Ogólna liczba
Od 1 do 2 ha	180
Od 2 do 5 ha	153
Od 5 do 7 ha	41
Od 7 do 10 ha	48
Od 10 do 15 ha	52
Powyżej 15 ha	94
Pozostałe działki od 0-1 ha	1010

3.1.7. Użytkowanie gruntów

Podstawową produkcją rolniczą jest produkcja zbóż, następnie ziemniaków. W produkcji zwierzęcej dominuje produkcja bydła następnie trzody chlewnej. Na terenie gminy Chodzież ze względu na zróżnicowanie przestrzenne warunków naturalnych można wyodrębnić dwa odmienne obszary o szczególnych predyspozycjach dla gospodarki rolnej:

- 1) obszar łąk i pastwisk wzdłuż doliny Noteci,
- 2) obszar wysoczyzny.

Łąki i pastwiska zajmują około 39% powierzchni ogólnej gruntów rolnych gminy. Największy ich obszar leży w dolinie Noteci. Obszar ten stanowi fragment użytków zielonych rozciągających się wzdłuż doliny Noteci i może być wykorzystany gospodarczo dla produkcji pasz i chowu bydła. Od wielu lat część kompleksów łąk było niewykorzystywanych, zarastały drzewami i krzewami, były podtapiane.

Jest to teren, gdzie zaczęły gniazdować ptaki. Duże skupiska ptaków zimujących i wędrujących sprawiły, że obszar ten został objęty ochroną. Cały obszar łąk leży w strefie chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”, ponadto znaczna część łąk położona jest na

obszarze Natura 2000. Gospodarowanie na tym terenie musi być podporządkowane ochronie dziko występujących populacji ptaków i ich siedlisk.

Znaczna powierzchnia łąk i pastwisk jest przekształcona przez człowieka. Wysiewane są na tym terenie odpowiednie gatunki traw, następnie koszone lub wypasane są na nich zwierzęta. Teren ten jest narażony na zalewanie, pocięty jest licznymi rowami melioracyjnymi, czynnymi okresowo, dzięki którym regulowany jest stan wody w glebie. Część z tych rowów spełnia rolę przyspieszającą odpływ wód.

Na terenie wysoczyzny można wyróżnić kilka obszarów o szczególnych wartościach dla produkcji rolnej:

1) o *wysokiej bonitacji gleb,*

2) o *kompleksach glebowych bardzo dobrych i dobrych dla określonych upraw.*

Największy kompleks, najlepszych gleb występuje pomiędzy Trzaskowicami a Podaninem, wokół wsi Pietronki oraz między Ratajami i Konstantynowem. Są to gleby głównie III i IV klasy zaliczone do kompleksu 4 i 5 - żytniego bardzo dobrego i dobrego. Stanowią go gleby lekkie, wytworzone przeważnie z piasków gliniastych lekkich i mocnych zalegających na zwięźlejszych podłożach. Gleby te są strukturalne, posiadają dobrze wykształcony poziom próchnicy i właściwe stosunki wodno-powietrzne. Gleby te przy odpowiednim nawożeniu dają wysokie plony. W północno-zachodniej części gminy w rejonie Oleśnicy, Nietuszkowa i Kamionki występują niewielkie powierzchnie gruntów rolnych. W gminie Chodzież brak jest dużych obszarów o wysokim wskaźniku jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, teren gminy otrzymał 59 punktów w skali Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Na obszarze gminy widoczna jest wyraźna granica pomiędzy zasięgiem gleb organicznych i mineralnych.

W północnej części gminy, w obrębie doliny Noteci, występują głównie **gleby hydrogeniczne**. Na podłożu o dużej wilgotności przez cały rok, występują gleby torfowisk niskich i przejściowych. W sąsiedztwie starorzeczy występują gleby bagienne. Na wyższych powierzchniach, zalewanych okresowo przez wodę występują gleby murszowe i murszowate. Dolina Noteci zbudowana jest na powierzchni z torfów, gytii i namulów organicznych, na bazie których powstały gleby torfowe, murszowo-torfowe, murszowo-mineralne i murszowate. W sąsiedztwie rzek występują mady i wiele nieużytków wodnych. Gleby te są użytkowane jako użytki zielone średnie, słabe i bardzo słabe. Większe powierzchnie gleb torfowych występują na zachód od wsi Stróżewo, w rejonie osad Ciszce i Papiernia, w rejonie wsi Rudki na zachód od wsi Podanin, oraz w sąsiedztwie jeziora Słomka. W sąsiedztwie wyżej wymienionych terenów występują gleby murszowe, powstałe w wyniku przesuszenia torfów wskutek obniżenia poziomu wód gruntowych.

W obrębie wysoczyzny wykształciły się gleby brunatnoziemne i bielicoziemne, występują tu także gleby hydrogeniczne. Największe znaczenie dla rolnictwa mają gleby brunatne wykształcone na piaskach gliniastych i glinach lodowcowych. Najbardziej żyzne są **gleby brunatne właściwe**, występujące na płaskich powierzchniach wysoczyznowych. Gleby te zaliczane są do kompleksu glebowo-rolniczego 2 pszennego – klas bonitacyjnych powyżej IV. Większe powierzchnie tych gleb występują na zachód od Nietuszkowa, w rejonie Strzelec i Mirowa oraz na mniejszych powierzchniach w rejonie Podanina, Stróżewa i Stróżewic.

Gleby brunatnoziemne – gleby płowe i gleby brunatne wylugowane występują na powierzchniach wysoczyznowych o większych spadkach terenu, gdzie warstwy przypowierzchniowe ulegają spiaszczeniu. Największy ich zasięg występuje w południowo-wschodniej części gminy, gdzie warunki geologiczne sprzyjają powstawaniu takich gleb, gdzie cienka warstwa piasków sandrowych zalega na glinach zwałowych. Gleby płowe występują również w obrębie wysoczyzny morenowej falistej i w sąsiedztwie wzniesień czołowomorenowych. Gleby te są wykorzystywane rolniczo, należą do kompleksu 4 i 5 żytnio-ziemniaczanego bardzo dobrego i dobrego, należą do III i IV klasy bonitacyjnej.

3.2. Diagnoza stanu środowiska w gminie

3.2.1. Warunki środowiska geograficznego

Jakość i stan środowiska oceniane są na podstawie badań prowadzonych w sieci punktów kontrolno-pomiarowych tworzących jednolity system monitorowania środowiska. Każdy element środowiska (woda, gleba, powietrze) posiada indywidualny system jego kontroli, którego istotę stanowią systematyczne, standardowe pomiary i obserwacje. Monitoring poszczególnych elementów środowiska realizowany jest w sieciach obserwacyjnych:

- ❖ sieć krajowa :
  - wody podziemne - badania prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie,
  - wody powierzchniowe (rzeki) – badania prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu Delegatura w Pile,
  - gleby - badania prowadzi Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.
- ❖ sieć nadzoru ogólnego:
  - powietrze - badania prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w Pile.
- ❖ sieć regionalna:
  - wody podziemne, wody powierzchniowe (rzeki) – badania prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu Delegatura w Pile
- ❖ monitoring podstawowy :
  - wody powierzchniowe - badania jeziora o powierzchni powyżej 100 ha, a do roku 2000 były objęte jeziora o powierzchni powyżej 50 ha. Badania realizuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu Delegatura w Pile.

3.2.2. Warunki klimatyczne

Gmina Chodzież leży w tej części kraju gdzie warunki klimatyczne kształtowane są głównie przez masy powietrza polarno – morskiego, polarno – kontynentalnego oraz kontynentalnego, Najczęściej napływające na ten Obszar powietrze polarno morskie charakteryzuje się stosunkowo niewielką ilością pary wodnej, czego efektem są zmniejszone amplitudy temperatury powietrza oraz zwiększone zachmurzenie Gmina Chodzież według podziałów na regiony klimatyczne A. Wosia znajduje się w regionie Środkowopolskim, którego cechą charakterystyczną jest częste występowanie dni z pogodą ciepłą i jednocześnie pochmurną bez opadu.

Cały obszar gminy charakteryzuje się małą ilością opadów atmosferycznych, których wartość nie przekracza 550 mm rocznie a liczba dni deszczowych 170.

Szczególnie ważną rolę w kształtowaniu warunków klimatycznych odgrywa Pradolina Noteci, która poprzez podmokłe dno, dużą liczbę kanałów i rowów, obecność rzeki Noteć i Boleмки, powodują że powietrze w na tym rejonie charakteryzuje się podwyższoną wilgotnością.

3.2.3. Wody powierzchniowe

Danymi dotyczącymi stanu czystości wód powierzchniowych na terenie gminy Chodzież dysponuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. W 2009 i 2010 roku monitoringiem objęte były następujące ciekі przepływające przez gminę:

- ❖ Bolemka w Ciszewie (1,0 km);

Wyniki wykazują jakość wód poniżej stanu dobrego. Na taki stan jakości wód wpływ mają głównie spływy powierzchniowe z terenów rolniczych i miejskich oraz ładunki zanieczyszczeń wprowadzane do wód wraz ze ściekami.

Rzeka Boleмка jest jednym z najbardziej zanieczyszczonych dopływów Noteci, jakość wody pogarszają także jeziora (Karczewnik i Chodzieskie), widoczne zmiany na lepsze jakości wody w Bolemce nastąpiły z chwilą włączenia poszczególnych rejonów miasta i gminy Chodzież do zbiorczej sieci kanalizacyjnej.

❖ Rzeka Borka

Borka to lewostronny dopływ Boleмки o silnie zagospodarowanej zlewni pod kątem hodowli ryb (karp, łososiowate). Rzeka wpada do Boleмки w km 5,178.. Obserwacje przebiegu stanu wód podziemnych prowadzone są w posterunku obserwacyjnym IMGW w Studzieńcu, który charakteryzuje rytm wahań w obszarze pradoliny. Na podstawie obserwacji stwierdzono występowanie na ogół jednego okresu .

Tabela 5: Zestawienie jezior w gminie Chodzież (dane zbiory własne)

Lp	Nazwa jeziora	Powierzchnia zw. wody w [ha]	*Planowana klasa czystości
1	Papiernia	4,29	II
2	Słomka	7,36	II
3	Jasne	3,27	II
4	Lin	2,83	II
Powierzchnia ogólna		17,75	×

Jeziora stanowią element środowiska przyrodniczego najbardziej wrażliwy i szybko reagujący na wszelkie zmiany warunków naturalnych. Wprowadzane do wód zanieczyszczenia kumulują się w jeziorach, stanowiąc tym samym bodziec do dalszej eutrofizacji wód nawet po przerwaniu dopływu zanieczyszczeń.

O szybkości procesu degradacji jeziora, oprócz jakości jego wód decydują czynniki morfometryczne (głębokość, kształt jeziora, powierzchnia, długość linii brzegowej, objętość), hydrobiologia i zagospodarowanie zlewni.

W związku z tym jeziora o powierzchni powyżej 50 ha, a od 2000 roku o powierzchni powyżej 100 ha poddawane są sukcesywnie ocenie stanu czystości wód oraz podatności na degradację. Badaniom podlegają również jeziora mniejsze, ale te, które są ważne ze względu na ich walory przyrodnicze, znaczenie gospodarcze, rekreacyjne i ekologiczne.

Ogólna powierzchnia jezior występujących na terenie gminy wynosi 17,75 ha.

Jeziora znajdujące się na terenie gminy nie było objęte w minionych latach badaniami batymetrycznymi.

3.2.4. Wody podziemne

W obszarze pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej wody podziemne pierwszego poziomu zalegają na głębokości zaledwie 2 m ppt., płytko położony poziom wodonośny jest silnie związany ze stanem wód w Noteci. Na obszarze wysoczyzny pierwszy poziom wodonośny zalega na głębokości 2-5 m ppt. Wody podziemne zalegają głębiej na terenach położonych na zachód od Chodzieży, w rejonie moren czołowych i w strefie przyległej do pradoliny. Teren powiatu znajduje się na obszarze dwóch głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) oznaczonych numerami 138 i 139. Na terenie wytypowano punkt badawczy sieć monitoringu regionalnego w miejscowości Strzelce. Wytypowany otwór znajduje się w obszarze zbiornika nr 138 - Pradolina Toruń-Eberswalde

Ocena jakości dokonywana jest w oparciu o stężenia substancji toksycznych i nietoksycznych występujących w badanych wodach. Prowadzona była do czasu wejścia w życie rozporządzenia MŚ z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanów wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód, zgodnie z klasyfikacją stosowaną przez IOŚ.

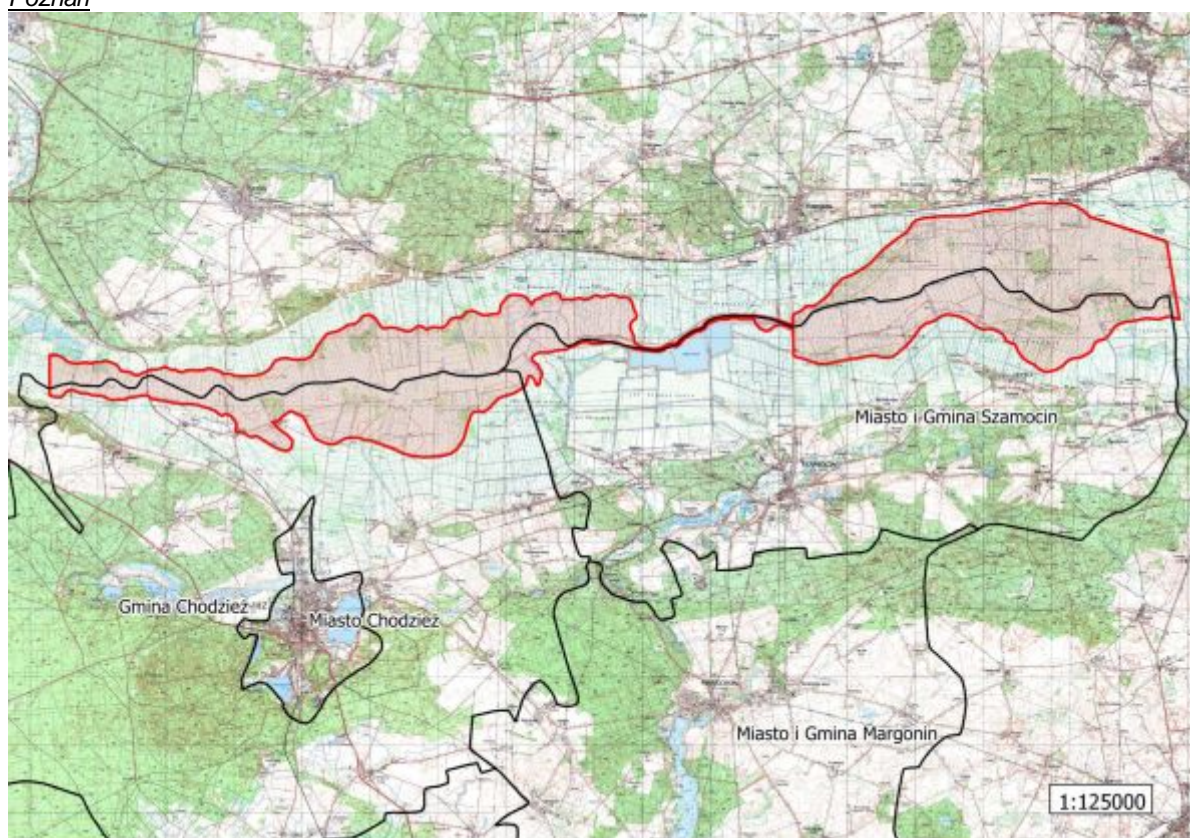
Jakość wód podziemnych w 2010 roku była badana jedynie na obszarze gminy Szamocin. Wody podziemne zaliczono do III klasy jakości.

3.2.5. Tereny zalewowe

Na terenie gminy Chodzież wyróżnić można szereg terenów zalewowych. Największy obszar zagrożony podtopieniami położony jest w północnej części gminy wzdłuż rzeki Noteć. Ponadto podtopieniami zagrożone są obszary położone wzdłuż mniejszych cieków wodnych i nad brzegami zbiorników wodnych.

Obecny stan zagospodarowania, (gęsta sieć rowów i kanałów) prowadzenie właściwej konserwacji, powoduje że niebezpieczeństwo zagrożenia powodzią jest bardzo małe. Najnowsze „Studium granic bezpośredniego zagrożenia powodzią dla zlewni rzeki Noteć” sporządzonego przez RZGW w Poznaniu zasięg wystąpienia potencjalnej powodzi (wody stuletniej) wyznaczają rzędne od 50,37 do 50,39 m n.p.m. Obszar zagrożony powodzią jest w całości niezabudowany.

Rys. 3 Tereny zalewowe w gminie Chodzież i gminy przyległe (źródło: RZG Poznań)

3.2.6. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnych wartościach naukowych, kulturowych, historyczno – pamiątkowych oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów. Pomnikami przyrody są najczęściej sędziwe, o okazałych rozmiarach drzewa i krzewy rodzimych lub obcych gatunków, głązy narzutowe. Największa grupa pomników przyrody znajduje się w obrębie parków będących częścią założeń pałacowo i dworsko-parkowych. Niektóre założenia parkowe mają po 200 lat. Najwięcej okazałych drzew zachowało się w parku w Oleśnicy, Pietronkach, Ratajach i Strzelcach.

Część drzew występuje również w granicach zieleni cmentarnej w Milczu oraz przy drogach (Stróżewo) jako obiekty wolnostojące, tworzące nieregularne zgrupowania (Papiernia) bądź szpalery (Trojanka).

Na terenie gminy Chodzież znajduje się wiele pomników przyrody – najstarsze z nich zostały objęte ochroną decyzjami Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 1956 r., późniejsze decyzjami Wojewody Piłskiego oraz uchwałami Rady Gminy w Chodzieży z dnia 20 września 2006 r. i 15 grudnia 2008 r. Wśród drzew – pomników – dominują lipy drobnolistne, dęby szypułkowe, buki pospolite.

Zestawienie wszystkich pomników przyrody występujących na terenie gminy przedstawiono w tabeli

Tabela 6: Wykaz pomników przyrody występujących na terenie gminy Chodzież

Pozycja z rejestru	Obiekt objęty ochroną – opis	Położenie	Rok uznania za pomnik przyrody
160	Lipa drobnolistna obwód 710 cm, wys. 35 m, szer. Korony 26 m, wiek ok. 300 lat	Papiernia Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Oleśniczka, oddział 53 c	1956
161	Grupa drzew: 3 lipy drobnolistne • obwód 430 cm, wys. 22 m, szer. korony 15 m, • obwód 503 cm, wys. 26 m, szer. korony 24 m, • obwód 550 cm, wys. 27 m, szer. korony 14 m	Papiernia Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Oleśniczka, oddział 53 f	1956
163	Dąb szypułkowy obwód 412 cm, wys. 24 m, szer. korony 16 m	Oleśnica przy drodze gruntowej z Oleśnicy do Trojanki	1956
165	Modrzew europejski obwód 332 cm, wys. 30 m, szer. korony 9 m	Nietuszkowo w zabytkowym parku od strony północno-zachodniej	1957
168	Głaz narzutowy granitowy obwód 954 cm, wys. 112 m, długość 338 cm, szer. 308 cm	Oleśnica Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Oleśniczka oddział 92 a Głaz znajduje się w lesie bukowo-dębowym niedaleko drogi wojewódzkiej Chodzież - Czarnków	1975
303	Lipa drobnolistna obwód 574 cm, wys. 26 m, szer. korony 22 m	Milcz drzewo rośnie na starym cmentarzu	1981
332	Grupa drzew: Buk pospolity (5 drzew) • obwód 469 cm, wys. 25 m, szer. korony 28 m, • obwód 429 cm, wys. 21 m, szer. korony 23 m, • obwód 419 cm, wys. 20 m, szer. korony 23 m, • obwód 428 cm, wys. 22 m, szer. korony 24 m, • obwód 290 cm, wys. 21 m, szer. korony 18 m, Lipa drobnolistna obwód 331 cm, wys. 25 m, szer. korony 16 m, Olsza czarna obwód 334 m, wys. 25 m, szer. korony 10 m, Klon pospolity obwód 396 cm, wys. 25 m, szer. korony 21 m, Dąb bezszypułkowy obwód 347 cm, wys. 26 m, szer. korony 21 m, Jesion wyniosły obwód 319 cm, wys. 24 m, szer. korony 21 m.	Oleśnica drzewa rosną w parku zabytkowym (na jednym z buków wykonane zostały w 2000 r. zabiegi sanitarne i pielęgnacyjne)	1982
333	Grupa drzew: Buk pospolity obwód 425 cm, wys. 27 m, szer. korony 19 m, 4 lipy drobnolistne • obwód 429 cm, wys. 25 m, szer. korony 18 m, • obwód 305 cm, wys. 24 m, szer. korony 18 m,	Oleśnica drzewa rosną w parku zabytkowym	1982

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

	<ul style="list-style-type: none"> • obwód 334 cm, wys. 25 m, szer. korony 21 m, • obwód 374 cm, wys. 27 m, szer. korony 12 m, <p>Platan klonolistny Obwód 368 cm, wys. 22 m, szer. korony 23 m,</p> <p>2 klony pospolite</p> <ul style="list-style-type: none"> • obwód 334 cm, wys. 22 m, szer. korony 18 m, • obwód 332 cm, wys. 26 m, szer. korony 18 m 		
334	Dąb szypułkowy Obwód 358 cm, wys. 25 m, szer. korony 26 m	Pietronki przy drodze wojewódzkiej Nr 193, obok krzyża	1982
345	Grupa drzew Klon pospolity – 5 drzew obwód od 216 cm do 284 cm, wys. od 18 m do 20 m, szer. korony od 14 m do 18 m, Dąb szypułkowy – 3 drzewa obwód od 322 cm do 390 cm, wys. od 25 m do 26 m, szer. korony od 12 m do 14 m	Rataje grupa drzew rośnie w zabytkowym parku	1982
346	Grupa drzew: Dąb szypułkowy – 2 drzewa <ul style="list-style-type: none"> • obwód 376 cm, wys. 21 m, szer. korony 21 m, • obwód 418 cm, wys. 24 m, szer. korony 14 m, <p>3 lipy drobnolistne</p> <ul style="list-style-type: none"> • obwód 331 cm, wys. 20 m, szer. korony 14 m, • obwód 422 cm, wys. 23 m, szer. korony 14 m, • obwód 566 cm, wys. 26 m, szer. korony 23 m, <p>2 klony pospolite</p> <ul style="list-style-type: none"> • obwód 339 cm, wys. 20 m, szer. korony 16 m, • obwód 380 cm, wys. 23 m, szer. korony 20 m 	Pietronki drzewa rosną w zabytkowym parku	1982
347	Grupa drzew: 7 klonów pospolitych obwód od 275 cm do 457 cm, wys. od 18 m do 19 m, szer. korony od 15 m do 19 m, 4 lipy drobnolistne obwód od 333 cm do 401 cm, wys. od 18 m do 22 m, szer. korony od 14 m do 17 m, Wiąz szypułkowy obwód 371 cm, wys. 22 m, szer. korony 12 m Topola biała obwód 381 cm, wys. 23 m, szer. korony 16 m	Strzelce drzewa rosną w zabytkowym parku	1982
358	Grupa drzew: 6 lip drobnolistnych obwód od 376 cm do 468 cm, wys. od 21 m do 25 m, szer. korony od 13 m do 18 m, Klon pospolity obwód 356 cm, wys. 24 m, szer. korony 19 m, Klon jawor obwód 324 cm, wys. 20 m, szer. korony 15 m	Trojanka drzewa rosną przy drodze Oleśnica - Trojanka	1983
359	Grupa drzew: Wiąz szypułkowy <ul style="list-style-type: none"> • obwód 293 cm, wys. 21 m, • obwód 334 cm, wys. 18 m, <p>Olsza czarna – 6 drzew obwód od 275 cm do 338 cm, wys. od 15 m do 17 m, szer. korony od 16 m do 20 m, 2 lipy drobnolistne</p> <ul style="list-style-type: none"> • obwód 308 cm, wys. 17 m, szer. korony 14 m, • obwód 315 cm, wys. 17 m, szer. korony 18 m, <p>Jesion wyniosły obwód 306 cm, wys. 17 m, szer. korony 17 m</p>	Nietuszkowo drzewa rosną w pobliżu zabytkowego parku, przy drodze gruntowej z Milcza do Chrustowa	1983
448	Dąb bezszypułkowy obwód 447 cm, wys. 22 m, szer. korony 28 m	Oleśnica drzewo rośnie na skraju lasu ok. 100 m od budynku byłej szkoły podstawowej	1985
537	Dąb szypułkowy obwód 324 cm, wys. 22 m, szer. korony 21 m,	Stróżewo w pobliżu gminnego przedszkola	1993

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

	wiek 250 lat		
	Sosna pospolita „Danuśka” obwód 142 cm, wys. 20 m, szer. korony 8 m	Oleśnica Nadleśnictwo Sarbia Marunowo oddział 14 g	2006
	Buk zwyczajny „Romek” obwód 352 cm, wys. 25 m, szer. korony 11 m	Cisze Nadleśnictwo Sarbia Cisze oddział 54 t	2006
	Buk zwyczajny „Himek” obwód 375 cm, wys. 27 m, szer. korony 11 m	Stróżewice Nadleśnictwo Sarbia Leśnictwo Jacewko oddział 44 c	2006
	Buk zwyczajny obwód 386 cm, wys. 24 m, wiek 156 lat	Oleśnica Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Oleśniczka oddział 51 b	2008
	Buk zwyczajny obwód 360 cm, wys. 24 m, wiek 120 lat	Oleśnica Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Oleśniczka oddział 53 h	2008
	Wiąz pospolity obwód 290 cm, wys. 29 m, wiek 120 lat	Nietuszkowo Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Oleśniczka oddział 2 b	2008
	Lipa drobnolistna obwód 382 cm, wys. 30 m, wiek 206 lat	Milcz Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Oleśniczka oddział 27 h	2008
	Buk zwyczajny obwód 394 cm, wys. 34 m, wiek 150 lat	Stróżewko Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Karczewnik oddział 159 a	2008
	Buk zwyczajny obwód 465 cm, wys. 30 m, wiek 206 lat	Stróżewko Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Karczewnik oddział 161 a	2008
	Buk zwyczajny obwód 367 cm, wys. 24 m, wiek 126 lat	Stróżewko Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Karczewnik oddział 168 b	2008
	Modrzew europejski obwód 312 cm, wys. 30 m, wiek 156 lat	Stróżewko Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Karczewnik oddział 164 f	2008
	Buk zwyczajny obwód 512 cm, wys. 29 m, wiek 131 lat	Oleśnica Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Oleśniczka oddział 92 f	2008
	Buk zwyczajny obwód 370 cm, wys. 29 m, wiek 131 lat	Oleśnica Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Oleśniczka oddział 92 f	2008
	Dąb szypułkowy obwód 372 cm, wys. 23 m, wiek 250 lat	Stróżewice Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Podanin oddział 194 f	2008
	Dąb szypułkowy obwód 327 cm, wys. 30 m, wiek 200 lat	Rataje Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Podanin oddział 133 g	2008
	Sosna pospolita obwód 342 cm, wys. 25 m, wiek 206 lat	Konstantynowo Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Podanin oddział 126 A d	2008
	Sosna pospolita obwód 335 cm, wys. 25 m, wiek 206 lat	Konstantynowo Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Podanin oddział 126 A d	2008

	Buk zwyczajny obwód 311 cm, wys. 27 m, wiek 206 lat	Stróżewko Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Karczewnik Oddział 169 f	2008
	Buk zwyczajny obwód 341 cm, wys. 27 m, wiek 206 lat	Stróżewko Nadleśnictwo Podanin Leśnictwo Karczewnik oddział 169 f	2008

Na terenie gminy nie ustanowiono form ochrony przyrody w postaci parku narodowego, parku krajobrazowego, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajoznawczych.

Obszary Natura 2000

Najwięcej ograniczeń związanych z ochroną środowiska przyrodniczego dotyczy obszaru doliny Noteci. Obszar tej doliny stanowi główną oś ekologiczną dla obszarów przyrodniczych północnej części Wielkopolski.

Najbardziej cenne przyrodniczo w tym układzie są tereny podmokłych łąk w sąsiedztwie rzeki i jej zarastających starorzeczy.

Dolina Noteci znalazła się w granicach obszaru będącego częścią systemu obszarów „Natura 2000” na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313 ze zmianami).

Obszar ten o nazwie „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” (PLB 300001) zajmuje powierzchnię 32408,6 ha, w tym w gminie Chodzież 4240,9 ha.

Kolejną formą ochrony jest obszar chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”. Został on ustanowiony w 1989 r. uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile, w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim (Dziennik Urzędowy Województwa Pilskiego Nr 13, poz. 83). Zarządzenie Wojewody Pilskiego przyjęte zostało jako obowiązujące w województwie wielkopolskim na podstawie Obwieszczenia Wojewody Wielkopolskiego z dnia 24 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego obowiązujących na terenie województwa wielkopolskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego Nr 14, poz. 246). Obecne zapisy dotyczące zasad ochrony w granicach tych obszarów reguluje ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zmianami).

Obszar chronionego krajobrazu stanowi około 50% całej powierzchni gminy Chodzież. Zasięgiem obejmuje zachodnią i północną część gminy, najmniej zurbanizowaną i zdominowaną przez tereny przyrodnicze. Ochronie prawnej na terenie gminy Chodzież podlegają również wybrane powierzchnie kompleksów leśnych – lasy ochronne ogólnego przeznaczenia, ustanowione zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 ze zmianami). Zasięg i kategorie ochronności obszarów zostały określone odrębnymi decyzjami Ministra Środowiska w poszczególnych nadleśnictwach.

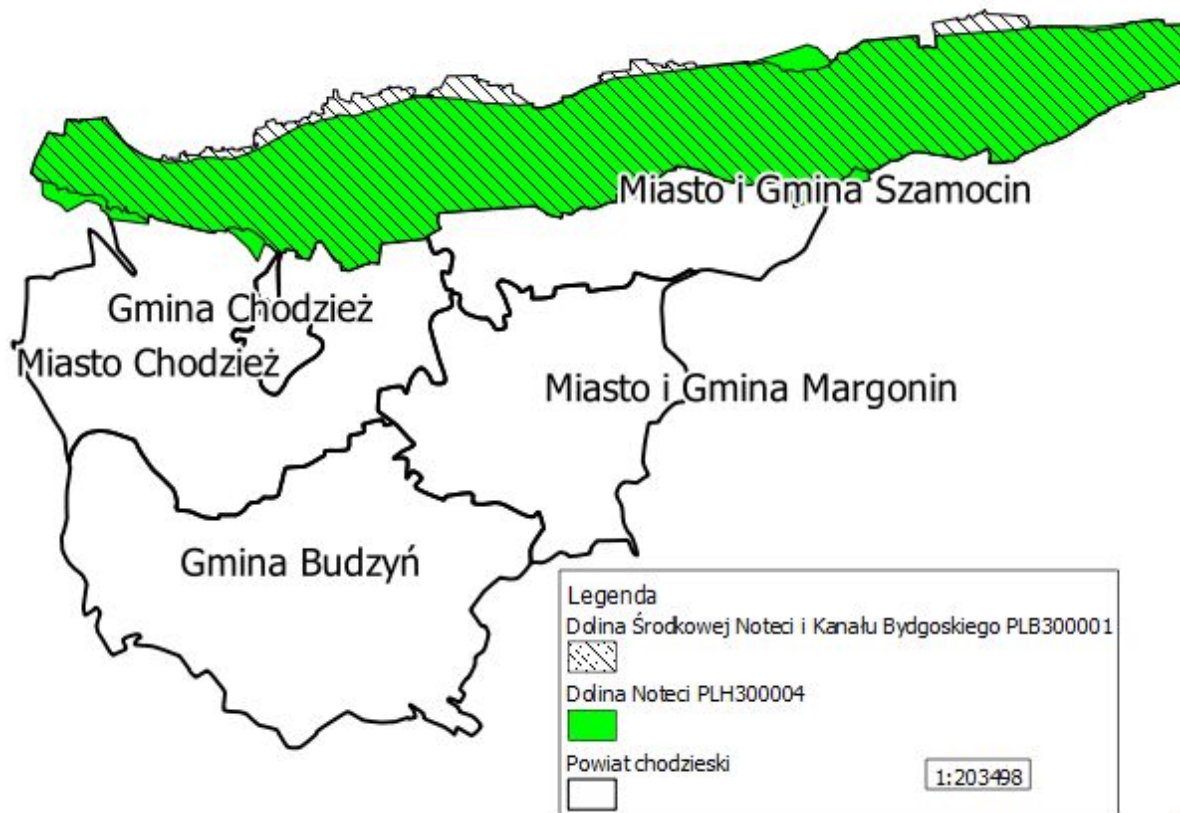
Ochrona wybranych terenów leśnych wynika ze specjalnych walorów przyrodniczych i funkcji ekologicznych. Największą powierzchnię w granicach gminy Chodzież zajmują lasy wodochronne skupione w obrębie rozległego obniżenia z kompleksem stawów w rejonie Oleśnicy. Lasy glebochronne wyznaczone zostały głównie w strefie krawędziowej wysoczyzny, na wschód od Nietuszkowa, w rejonie wsi Rataje oraz na wschód od wsi Strzelce. Lasy uzdrowiskowe tworzą jedną powierzchnię na południe od granicy gminy z miastem Chodzież. Na obszarze gminy wyznaczono również ostoję zwierząt w obrębie wzniesień czołowo morenowych z kulminacją Gontyńca. Większość lasów ochronnych występujących na obszarze gminy Chodzież znajduje się w granicach Nadleśnictwa Podanin.

Na obszarze gminy wyznaczono również ostoję zwierząt w obrębie wzniesień czołowo morenowych z kulminacją Gontyńca.

Większość lasów ochronnych występujących na obszarze gminy Chodzież znajduje się w granicach Nadleśnictwa Podanin.

Rysunek 4: Obszary Natura 2000 w gmina Chodzież i gminy przyległe

W obrębie obszaru Natura 2000 znajdują się 2 ostoje ptaków o randze europejskiej: E37 (Stawy Ostrówek i Smogulec) i E38 (Stawy Ślesin i Występ). Występuje tu co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej podrózniczka (PCK); co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bielik (PCK) i kania czarna (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności występują kania ruda i błotniak stawowy.

W okresie wędrówek występuje tu co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego łabędzia czarnodziobego; stosunkowo duże koncentracje osiąga siewka złota.

Tabela 7: Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG występujące na obszarze Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego

L.p	Kod gatunku	Gatunki ptaków
1	A021	<i>Botaurus stellaris</i>
2	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>
3	A027	<i>Egretta alba (Ardea alba)</i>
4	A031	<i>Ciconia aciconia</i>
5	A037	<i>Cygnus bewickii</i>
6	A038	<i>Cygnus cygnus</i>
7	A073	<i>Milvus migrans</i>
8	A074	<i>Milvus milvus</i>
9	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>
10	A081	<i>Circus aeruginosus</i>
11	A084	<i>Circus pygargus</i>
12	A089	<i>Aquila pomarina</i>
13	A120	<i>Porzana parva</i>
14	A122	<i>Crex crex</i>
15	A127	<i>Grus grus</i>
16	A140	<i>Pluvialis apricaria</i>
17	A197	<i>Chlidonias niger</i>
18	A229	<i>Alcedo atthis</i>
19	A272	<i>Luscinia svecica</i>
20	A338	<i>Lanius collurio</i>

Tereny zieleni

Na terenie gminy znajduje się szereg zabytkowych parków o dużej wartości kulturalnej i przyrodniczej:

- ❖ Park dworski w Oleśnicy – park utworzono w XVIII w., w drzewostanie występują świerki, buki, klony, olsze i sosny. Na terenie parku znajduje się kilka pomników przyrody;
- ❖ Park dworski w Ratajach – park utworzono w XIX w., w drzewostanie dominują dęby, klony, kasztanowce i modrzewie. Ponadto w parku rośnie kilka drzew uznanych za pomniki przyrody;
- ❖ Park dworski w Strzelcach – Park powstał w XVIII w., drzewostan zbudowany jest z klonów, lip, wiązów, topoli, buki, graby i modrzewie;
- ❖ Park dworski w Pietronkach – park powstał XIX w., ma powierzchnię 8 ha, w drzewostanie występują: dęby, lipy, kasztanowce, klony, jesiony, graby, wierzby, świerki, brzozy i wiązy;
- ❖ Park pałacowy w Nietuszkowie – w strukturze drzewostanu przeważają dęby, buki i jesiony.

3.3. Gospodarka wodno-ściekowa

3.3.1. Gospodarka wodna

Na terenie gminy Chodzież zlokalizowanych jest 5 ujęć wody w:

- 1) Nietuszkowie,
- 2) Konstantynowie,
- 3) Stróżewie,
- 4) Podaniecie,

które dostarczają wodę do poszczególnych miejscowości.

Ujęcie wody w Nietuszkowie zaopatruje: Nietuszkowo Górne

ujęcie w Konstantynowie: Konstantynowo, Słomki Rudki, Mirowo, Pietronki, Zacharzyn, Wymysław, Strzelce, Strzelęcin,

ujęcie w Stróżewie: Stróżewo, Stróżewice, Trzaskowice, Jacewo, Stróżewko, Krystynkę.

Ujęcie wody Podanin: wieś Podanin

Grupowy wodociąg posiada Strzelce dla potrzeb Zakładu Rolnego

Wsie: Rataje Kamionka, Kierzkowice, Milcz Oleśnica i Studzieniec są zasilane z ujęcia wody będącego własnością gminy miejskiej w Chodzieży.

Aktualnie planowane są prace związane są z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Chodzież poprzez m.in z modernizacją, rozbudowę stacji wodociągowej w Podaninie oraz budowę sieci wodociągowej do nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz do zabudowań rozproszonych, modernizacja przestarzałych sytemów wodociagowych.

W gospodarowaniu wodami podziemnymi i powierzchniowymi istotnymi elementami wpływającymi na zakres ich wykorzystania są:

- gospodarka ściekowa
- gospodarka odpadami stałymi i ciekłymi
- gospodarka rolna

prowadzone w obszarze zlewni poszczególnych wód.

Obecnie zła koniunktura w rolnictwie oraz konieczność stosowania reguł rynkowych przez dostawców wody, spowodowały znaczne obniżenie sprzedaży wody mimo podnoszącego się standardu wyposażenia mieszkań – jako społeczeństwo zaczynamy szanować wodę.

Z uwagi na pogarszającą się jakość wód pierwszego poziomu wodonośnego (woda gruntowa) na terenach objętych działalnością człowieka, udział wód tego poziomu do zaspakajania potrzeb bytowo-gospodarczych sukcesywnie maleje. Na terenach wiejskich rozbudowa sieci wodociągów komunalnych powoduje rezygnację z użytkowania kopanych studni przydomowych dla celów socjalnych.

Siecią wodociągową w gminie Chodzież objętych jest 95% gospodarstw domowych. Na 26 miejscowości w gminie sieć wodociągową posiada 21.

Tabela 8: Zestawienie ujęć wód podziemnych w gminie Chodzież

L.p	Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Rodzaj	Wydajność [m ³ /d]
1	Stacja uzdatniania wody	Podanin	Podziemne (czwartorzędowe)	478
2	Stacja uzdatniania wody	Nietuszkowo	Podziemne (czwartorzędowe)	234
3	Stacja uzdatniania wody	Konstantynowo	Podziemne (czwartorzędowe)	607
4	Stacja uzdatniania wody	Stróżewo	Podziemne (czwartorzędowe)	388

Wody powierzchniowe ze względu na jakość wykorzystywane są głównie do zaspakajania potrzeb związanych z:

- gospodarką rybacką prowadzoną przez użytkowników obiektów stawowych,
- nawadnianiem upraw rolnych,
- zapewnieniem łatwodostępnej wody do zabezpieczenia przeciwpożarowego,
- retencjonowaniem wody na potrzeby nawodnień oraz ochrony przeciwpowodziowej.

Poza rzeką Notecią (droga wodna Wisła – Odra) występujące na terenie gminy rzeki i inne ciekі mają wyłącznie lokalne znaczenie gospodarcze. Do takich cieków należy zaliczyć Bolemkę i Borkę. W zlewniach tych cieków prowadzona jest gospodarka wodna na

podstawie posiadanych pozwoleń wodnoprawnych. Wykaz i podstawową charakterystykę obiektów wodnych przedstawiono w tabeli poniżej

Tabela 9: Obiekty gospodarki wodnej na terenie gminy

Lp.	Zlewnia bezpośrednia	Lokalizacja	Rodzaj obiektu	Powierzchnia wz. wody w [ha]	Pojemność /retencja obiektu [tys. m ³]	Pobór wody dla potrzeb obiektu [tys. m ³]
1.	Rów Podaniński	Podanin	Stawy	1,20	15,6	39,6
2.	Borka	Oleśnica	Stawy	204,4	1704,3	9552,5

Intensywna gospodarka wodna prowadzona jest głównie w zlewniach Borki. W okresie wegetacyjnym w zlewni Borki na eksploatowanych obiektach stawowych (o powierzchni 204,4 ha z obiektami) retencjonuje się 1.704,3 tys. m³ wody.

3.3.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

W ostatnich latach można zaobserwować wzmożony rozwój infrastruktury technicznej związanej z porządkowaniem gospodarki ściekowej na terenie gminy. Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy na koniec 2007 r. wynosiła 42,69 km a liczba przyłączy 542 wg stanu na 31 grudnia 2011 długość wynosi :50,10 km, liczba przyłączy wynosi 952). W ramach porządkowania gospodarki ściekowej zlikwidowano oczyszczalnię ścieków w Oleśnicy i systemem przepompowni przekierowano ścieki do Miejskiej Oczyszczalni Studzieniec Łęg. Likwidacja oczyszczalni , której technologia wymagała wprowadzenia wielu nowoczesnych urządzeń pozwoli na znaczne odciążenie rzeki Borka z zanieczyszczeń. Ścieki z pozostałych miejscowości terenu gminy komunalne odprowadzane są systemem zbiorczym również do Miejskiej oczyszczalni Studzieniec Łęg całość sieci łącznie z oczyszczalnią administrowana jest przez Miejskie Wodociągi i Kanalizacja sp. z o.o. w Chodzieży , których udziałowcem jest gmina wiejska.

Tabela 10: Zestawienie danych nt. oczyszczalni ścieków stan na koniec 2011

Lp	Lokalizacja oczyszczalni	Typ oczyszczalni	Przepustowość	Rodzaj ścieków	Ilość wytworzonych osadów
1.	Studzieniec Łęg	mech-biol.	3265	komunalne	3147 ton

Według aktualnych danych ok. 60 % mieszkańców gminy jest podłączonych do zbiorczej sieci kanalizacyjnej , w terenie gdzie nie przewiduje się ze względów ekonomicznych budowy zbiorczej sieci kanalizacyjnej gmina udziela dotacji do budowy przydomowych oczyszczalni, ogółem zarejestrowanych jest 46 przydomowych oczyszczalni

Powstający w wyniku oczyszczania ścieków osad po zagęszczeniu grawitacyjnym podlega odwodnieniu prasa filtracyjną obróbce chemicznej z wapnem stosowany do rolniczego wykorzystania na pola do uprawy roślin przez kompostowanie oraz pod uprawę roślin nie przeznaczonych do bezpośredniego spożycia i produkcji pasz.

W okresie zimowym obowiązuje zakaz stosowania komunalnych osadów ściekowych na gruntach zamrzniętych i pokrytych śniegiem w związku z czym osad trafia do kompostowania na oczyszczalni w Pile GWDA

Nadal problemem są wody opadowe opadowe spływające z terenów zurbanizowanych, przemysłowych oraz z dróg , które mogą być źródłem zanieczyszczenia wód zanieczyszczeniami wyrażonymi wskaźnikami: BZT₅, ChZT, zawiesina ogólna, substancje ropopochodne. W chwili obecnej zaangażowanie samorządu i władz gminy skierowane jest

na dalsze porządkowanie gospodarki ściekami komunalnymi, w rozwój sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Hamulcem intensywności rozwoju tej dziedziny to brak środków finansowych w wystarczającej ilości co powoduje przesuwanie w czasie realizację tych zadań.

Można stwierdzić, że w gospodarce wodami opadowymi zaczyna wzrastać świadomość społeczna wiele firm reguluje te sprawy zgodnie z obowiązującym prawem zagospodarowując je w obrębie własnych działek poprzez system separatorów stawów odparowujących co pozwala mieć nadzieję na osiągnięcie w tym zakresie pozytywnych wyników. Głównie poprzez należyte utrzymanie wylotów tych wód. Należy tu podkreślić, że głównie zakłady podejmują działania związane z porządkiem gospodarki wodami opadowymi.

3.3.3. Jakość powietrza

Według obowiązujących przepisów, ocena jakości powietrza dokonywana jest w ramach państwowego monitoringu Środowiska (PMŚ). Co roku Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w poszczególnych strefach, w oparciu o kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.2008.47.281). Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2008.25.150) strefę stanowi: aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy, miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy, pozostały obszar województwa. Zakres oceny rocznej wykonanej na potrzeby ustalenia dotrzymywania standardów imisyjnych dla poszczególnych zanieczyszczeń jest analizą wielkości stężeń za 2010 r.. Ocenę wykonano według kryteriów dotyczących ochrony zdrowia, które obejmują: dwutlenek azotu, benzen, ołów, arsen, nikiel, kadm, benzo(a)piren, pył PM10, pył PM2,5, ozon, tlenek węgla. Zakres oceny od roku 2008 jest poszerzony o arsen, nikiel, kadm i benzo(a)piren, czyli zanieczyszczenia objęte dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu.

Gmina Chodzież została zakwalifikowana do strefy wielkopolskiej. Wyniki badań monitoringowych pod względem ochrony zdrowia w strefie wielkopolskiej przedstawiono poniżej:

- ❖ Dwutlenek siarki, ustalono klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych ustalonych dla stężeń 1 godz. i 24 godz. Dopuszczalny poziom dwutlenku siarki zachowany jest w odniesieniu do norm obowiązujących na terenie kraju, tj. 1 godz. – 350 µg/m³; 24 godz. -125 µg/m³;
- ❖ Dwutlenek azotu (ochrona zdrowia), uzyskano klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych obowiązujących dla stężeń 1 godz. Dopuszczalny poziom dwutlenku azotu zachowany jest w odniesieniu do norm obowiązujących na terenie kraju, tj. 1 godz. 200 µg/m³, rok – 40 µg/m³;
- ❖ Pył zawieszony PM10, uzyskano klasę C z uwagi na przekroczenia normy dobowej dla pyłu, związanej z częstością przekraczania poziomu dopuszczalnego. Dopuszczalny poziom stężenia pyłu w powietrzu: 24 godz. - 50 µg/m³; roczny - 40 µg/m³;
- ❖ Pył PM2,5, uzyskano klasę A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów, średnie roczne stężenia zostały ustalone na poziomie niższym od dopuszczalnego tj. 25 µg/m³;
- ❖ Ołów, strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów. Średnie roczne stężenia ustalone zostały na poziomie znacznie niższym od dopuszczalnego (dopuszczalny poziom - 0,5 µg/m³);
- ❖ Benzen, strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów. Średnie roczne stężenia ustalone zostały na poziomie znacznie niższym od dopuszczalnego poziomu, wynoszącego 5 µg/m³;

- ❖ Tlenek węgla, strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej stężenia, wyrażanej jako maksymalna średnia ośmiogodzinna, spośród średnich kroczących, obliczanych co godzinę z ośmiu średnich jednogodzinnych w ciągu doby. Poziom dopuszczalny maksymalnej średniej ośmiogodzinnej wynosi 10 000 µg/m³;
- ❖ Kadm, Nikiel, Arsenstrefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych, stężeń odnoszących się do rocznego uśrednienia wyników pomiarów. Średnie roczne stężenie zostało ustalone na poziomie niższym od wynoszącego 5 ng/m³ poziomu docelowego dla kadmu, 20 ng/m³ dla niklu, 6 ng/m³ dla arsenu;
- ❖ Benzo(a)piren (ochrona zdrowia), strefa spełnia wymogi klasy C, poziomy stężenie benzo(a)pirenu oznaczane w pyłe PM₁₀ w strefie, przekraczały poziom dopuszczalny - 1 ng/m³;
- ❖ Ozon (ochrona zdrowia i ochrona roślin), strefa spełnia wymogi klasy A. W przypadku celu długoterminowego stwierdzono przekraczanie wartości normatywnej 102 µg/m³ spośród wartości stężenia 8-godzinnych średnich kroczących w roku kalendarzowym. Strefy zaliczono do klasy D2.

Podczas badań monitoringowych pod kątem ochrony zdrowia w strefie wielkopolskiej w roku 2010 stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM₁₀ i PM_{2,5}. Przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀ dotyczą wyłącznie stężeń 24-godzinnych, nie są przekraczane stężenia średnie dla roku. Stwierdzono także przekroczenia poziomu benzo(a)pirenu. Jest on emitowany w znacznych ilościach do powietrza w wyniku spalania paliw stałych na cele grzewcze. Obowiązek dotrzymania wartości średniorocznej przez stężenia benzo(a)pirenu na poziomie 1 ng/m³ będzie funkcjonował od 1 stycznia 2013 roku. Do tego czasu należy podejmować, tam gdzie jest to możliwe, technicznie i technologicznie działania i inwestycje, pozwalające na systematyczne obniżanie notowanych obecnie stężeń benzo(a)pirenu w powietrzu. Na terenie gminy Chodzież jest zlokalizowanych niewiele zakładów produkcyjnych uciążliwych, dlatego nie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń gazów i opadu pyłów.

Na jakość powietrza największy wpływ ma sąsiedztwo miasta Chodzieży. Na terenie miasta funkcjonują kotłownia rejonowa, mleczarnia, zakłady meblowe.

Na terenie gminy zanieczyszczenie powietrza związane jest z funkcjonowaniem w okresie zimowym lokalnych kotłowni. Przez teren gminy przebiega droga krajowa o znaczeniu międzyregionalnym oraz linia kolejowa, w bezpośrednim sąsiedztwie drogi i linii kolejowej występują zanieczyszczenia spalinami i hałasem.

Emisja komunikacyjna

Źródłem tego rodzaju emisji są drogi o dużym natężeniu ruchu kołowego. Zanieczyszczenia komunikacyjne to głównie: tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły, metale ciężkie. Wpływają one na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego i powodują wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne jest również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon, okładzin hamulcowych i nawierzchni dróg. Emisja komunikacyjna stanowi szczególnie zagrożenie dla terenów przyległych, głównie ma niekorzystny wpływ na uprawy polowe.

Na terenie gminy Chodzież zagrożenie ze strony komunikacji stanowią przede wszystkim droga krajowa nr 11 oraz drogi wojewódzkie o numerach 191,193i183.

Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Z instalacji gazowej na terenie gminy Chodzież korzystają ok. 604 osoby, liczba przyłączy wynosi 163 szt. o łącznej długości 13,625 km (wg GUS 2010). Gaz jest użytkowany cele gospodarcze i do ogrzewania 79 szt..

3.3.4. Hałas

Hałasem, zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, są dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Występujący w środowisku naturalnym hałas spowodowany ludzką działalnością można podzielić na:

- ❖ hałas komunikacyjny;
- ❖ hałas przemysłowy (instalacyjny).

Czynnikami wpływającymi na poziom *hałasu komunikacyjnego* są natężenie i płynność ruchu, procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, charakter obudowy trasy i rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy. Hałas komunikacyjny ma dominujący wpływ na klimat akustyczny środowiska. Poziomy dźwięków, których źródłem są środki komunikacji drogowej i kolejowej, wynoszą od 75 do 95 dB. W podziale na poszczególne rodzaje pojazdów przedstawiają się następująco:

- Pojazdy jednośladowe 79–87 dB;
- Samochody ciężarowe 83–93 dB;
- Autobusy i ciągniki 85–92 dB;
- Samochody osobowe 75–84 dB;
- Maszyny drogowe i budowlane 75–85 dB;
- Wozy oczyszczania miasta 77–95 dB

Na terenie gminy Chodzież hałas komunikacyjny związany jest głównie z drogą krajową nr 11 oraz drogami wojewódzkimi. Na terenie gminy brak jest ekranów akustycznych wzdłuż dróg wojewódzkich. Aktualnie dostępne pomiary poziomu hałasu z dróg zamieszczono w tabeli poniżej, poziom dopuszczalny został przekroczony.

Tabela 11: Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego dla drogi wojewódzkiej nr 191 wykonanych w 2010 roku (źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu)

Nr drogi	Miejscowość	poziom dźwięku w dzień w (dB)	Natężenie ruchu w dniu pomiarów w porze dnia	Poziom dźwięku w nocy (dB)	Natężenie ruchu w dniu pomiarów w porze nocy
191	Wymysław	63,5	2761	56,8	278

Poziom dopuszczalny w dzień (6.00-22.00) 60 dB

Poziom dopuszczalny w nocy (6.00-22.00) 50 dB

Przez teren gminy przebiega droga krajowa o znaczeniu międzyregionalnym oraz linia kolejowa, w bezpośrednim sąsiedztwie drogi i linii kolejowej występują zanieczyszczenia spalinami i hałasem. Nie odnotowano przekroczeń emisji hałasu dla terenów dla których ustalono dopuszczalne poziomy emisji.

Realizacja programu ochrony środowiska przed hałasem, powinna umożliwić kompleksowe i skuteczne działania zmierzające do poprawy klimatu akustycznego gminy, poprzez wymianę nawierzchni dróg co poprawi płynność ruchu, lokalne ograniczenia prędkości ruchu, *Hałas przemysłowy* (instalacyjny), zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska zapewnienie właściwego kształtowania klimatu akustycznego w otoczeniu obiektów przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych jest obowiązkiem ich właściciela (lub innego podmiotu posiadającego do nich tytuł prawny). Na terenie gminy Chodzież jest zlokalizowanych niewiele zakładów produkcyjnych, dlatego nie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń gazów i opadu pyłów.

Na jakość powietrza największy wpływ ma sąsiedztwo miasta Chodzieży. Na terenie miasta funkcjonują kotłownia rejonowa, mleczarnia, zakłady meblowe, . Na terenie gminy zanieczyszczenie powietrza związane jest z funkcjonowaniem w okresie zimowym lokalnych kotłowni.

Na mocy art. 141 i 144 cytowanej ustawy, działalność zakładów nie może powodować przekroczenia standardów emisyjnych, jeśli zostały ustalone, ani też powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny, a w przypadku utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, poza tym obszarem. W przypadku stwierdzonego pomiarowo przekraczania dopuszczalnych

poziomów hałasu w środowisku, powodowanego działalnością zakładu, wydawana jest przez organy ochrony środowiska decyzja o dopuszczalnym poziomie hałasu. Postępowanie w przedmiocie wydania decyzji wszczyna się z urzędu, a skutki prawne wywołuje ona 6 miesięcy od terminu, w którym staje się ostateczna. W decyzji mogą być określone wymagania mające na celu zachowanie standardów jakości środowiska, a w szczególności rozkład czasu pracy źródeł hałasu dla całej doby, z przewidywanymi wariantami. Hałas instalacyjny obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych, jak i instalacje oraz wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Dominującymi źródłami hałasu są : instalacje wentylacji ogólnej, odpylania i odwiórowania, sprężarki, chłodnie, maszyny tartaczne i stolarskie, maszyny do wytwarzania konstrukcji metalowych, urządzenia do wytwarzania elementów budowlanych, instalacja przemiatu zbóż, transport wewnątrz zakładowy, urządzenia nagłaśniające.

3.3.5. Pola elektromagnetyczne

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mającego negatywny wpływ na środowisko są linie przesyłowe energii elektrycznej, stacje elektroenergetyczne, stacje radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, niektóre urządzenia przemysłowe.

Stacje telefonii komórkowej są obecnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowych pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania.

Przeprowadzone w 2009 roku przez WIOŚ w Poznaniu badania kontrolne pól elektromagnetycznych wykazały, że występujące na terenie gminy Chodzież poziomy promieniowania są znacznie mniejsze od dopuszczalnych. Dla poszczególnych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia wyznaczono pasy technologiczne, w granicach których powinno się zamknąć ponadnormatywne oddziaływanie w zakresie emisji pól elektromagnetycznych i hałasu na środowisko. W granicach tych pasów promieniowanie elektromagnetyczne może przekraczać wartość 1kV/m, która jest wartością progową dla terenów przeznaczonych pod zabudowę. Dlatego też w granicach tych pasów nie może być lokalizowana zabudowa mieszkaniowa, a pobyt ludzi powinien być ograniczony do niezbędnego minimum.

Tabela 12: źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Chodzież

Linie przesyłowe energii elektrycznej / stacje transformatorowe	Przebieg/ lokalizacja
Linia 110 kv	Piła-Krzewina-Chodzież-Wągrowiec
Linia 220 kv	Piła Plewiska- Krzewina
Stacje transformatorowe	Łącznie 47 szt we wsiach , Trzaskowice Stróżewice, Krystynka, Stróżewo, Pietronki, Konstantynowo, Mirowo, Słomki Zacharyn, Wymysław Oleśnica Trojanka, Strzelce, Strzelęcin Ciszewo Milcz i Niertuszkowo

W granicach gminy znajdują się również stacje bazowe telefonii komórkowej: dwie w Podaninie i po jednej w Konstantynowie i Kamionce i dwie w Kierzkowicach. W otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od

dopuszczalnych (1 kV/m) występują do kilkudziesięciu metrów od samych anten, ale tylko na wysokości ich zainstalowania.

Tabela 13: Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie gminy Chodzież (źródło: <http://mapa.bitsearch.pl>)

L.p	Operator	Lokalizacja	Dane o stacji
1	Plus	Kierzkowice 12	GSM 900
2	T-Mobile	Kierzkowice dz. 114/2	GSM 900
3	Orange	Kamionka 1	GSM 900
4	Orange	Podanin dz 182/8	GSM 1800 GSM 900
5	T-Mobile	Podanin dz. 401	GSM 900
6	Plus	Podanin	GSM900 UMTS 2100
7	Plus, T-Mobile	Konstantynowo	GSM 900

4. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska w gminie Chodzież

4.1. Główne zagrożenia środowiska - podsumowanie

Zagrożenia naturalne

Główne zagrożenia naturalne na terenie gminy Chodzież dotyczą:

- ❖ wystąpienia powodzi i lokalnych podtopień – zagrożenie to dotyczy głównie terenów położonych w Dolinie Noteci ; w minimalnym stopniu na podtopienia narażone są tereny położone nad małymi ciekami wodnymi ; lokalne podtopienia są często skutkiem działalności człowieka poprzez je m.in. podnoszenie rzędnych działek budowlanych, brak konserwacji a niejednokrotnie zasypywanie rowów melioracyjnych, czy uszkodzenie drenów;
- ❖ występowanie pożarów lasów – duża penetracja lasów przez mieszkańców sprzyja powstawaniu pożarów, na co narażone są zwłaszcza drzewostany sosnowe, siedliska boru suchego i boru świeżego w okresie lata i wczesnej wiosny. Zagrożenie pożarami jest zwiększane przez:
  - złą kondycję zdrowotną lasów;
  - zmiany klimatyczne, a w szczególności występowanie bezśnieżnych zim i długotrwałych okresów wysokich temperatur.

Zagrożeniem dla środowiska naturalnego jest gwałtowny rozwój we wszystkich dziedzinach życia , gdzie niejednokrotnie to człowiek sam wpływa na to niepokojące zjawiskowo bezpośrednio wiąże się z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów naturalnych. Presja na środowisko związana jest z rozwojem poszczególnych dziedzin gospodarki, codziennym bytowaniem mieszkańców zapominając o pięknie otaczającego nas świata, który niszczyliśmy zazwyczaj bezmyślnie.

Priorytetowe zadanie to wyeliminować niebezpieczną szambę co wpływa z niedostatecznego rozwoju sieci kanalizacyjnej – korzysta z niej niespełna 60% mieszkańców gminy (wg GUS). Niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej . Potencjalne zanieczyszczenie wód gruntowych ściekami bytowymi jest szczególnie istotnym problemem , gdyż woda pitna dla mieszkańców gminy pobierana jest ze stosunkowo płytko położonej i słabo izolowanej, warstwy wodonośnej. Stąd wszelkie zanieczyszczenia wód gruntowych stwarzają zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Również wprowadzanie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych wiąże się ze zwiększaniem ich trofii (żywności), a co za tym idzie pogorszeniem jakości wód. Dla zachowania przyrodniczo cennych składników przyrody takich jak: dziko występujących roślin i zwierząt, siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków chronionych, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, przyrody nieożywionej, krajobrazu, zieleni w miastach i wsiach wprowadza się określone formy ochrony przyrody, które pozwolą na zachowanie, właściwe wykorzystanie i odnawianie przyrody i jej poszczególnych składników.

Teren gminy Chodzież stanowi cenny przyrodniczo obszar i korytarz migracyjny o znaczeniu europejskim. Zbyt szybki i źle zaplanowany rozwój budownictwa mieszkaniowego może przyczynić się do degradacji ważnych przyrodniczo obszarów a także zaburzyć funkcjonowanie korytarza ekologicznego w Dolinie Noteci. W granicach samej gminy Chodzież stwierdzono obecność, między innymi: starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych, zalewanych mulistych brzegów rzek, muraw kserotermicznych, zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, niżowych i górskich łąk użytkowanych ekstensywnie, łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych. W granicach tych dwóch obszarów odnotowano co najmniej 26 gatunków ptaków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: *bąka, bączka, bociana białego, łabędzia czarnodziobego, gęś białoczelną, kanię czarną, kanię rudą, bielika, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, orlika krzykliwego, kropiatkę, zielonkę, derkacza, żurawia, bataliona, siewkę złotą, dubelta, rybitwę czarną, zimorodka, dzięcioła czarnego, świergotka polnego, podróżniczka, jarzębiatkę, gąsiora, ortolana*. W tym osiem z nich jest gatunkami ujętymi w Polskiej Czerwonej Księdze. W granicach tego obszaru stwierdzono także obecność innych gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: *ssaków (bobra europejskiego i wydry), płazów (kumaka nizinnego), ryb (bolenia, piskorza i głowacza białopłetwego) oraz bezkręgowców (czerwończyka fiolełka)*. Większość z tych gatunków pojawia się również na odcinku doliny Noteci leżącym w granicach gminy Chodzież.

Największym zagrożeniem dla funkcjonowania ekosystemów funkcjonujących w dolinie Noteci jest zmiana reżimu hydrologicznego samej rzeki. Innymi procesami mającymi negatywne oddziaływanie na ekosystemy doliny Noteci są: nawożenie łąk, proces sukcesji zarośli wierzbowych, a także osuszanie łąk, wycinka drzew i krzewów oraz eutrofizacja i zanieczyszczenie wód, zaniechanie lub zbyt duża intensyfikacja gospodarki stawowej.

Gospodarka odpadami

Niekorzystne oddziaływania na środowisko przyrodnicze wywierają odpady porzucane na dzikich wysypiskach. Bieżące likwidowanie tych wysypisk, rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych, egzekwowanie obowiązku oddawania posiadanych odpadów firmom posiadającym wymagane zezwolenia na zbiórkę i transport odpadów, zorganizowanie i wdrożenie zbiórki odpadów wielkogabarytowych, opon, sprzętu AGD i RTV powinno przyczynić się do wyeliminowania zagrożeń środowiska powodowanych kumulowaniem odpadów w środowisku. Gmina 2 razy w roku organizuje w każdej wsi sołectkiej, zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego na podstawie umowy zawartej ze specjalistyczną firmą. Zmiany w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz przejście całego systemu pozwoli na eliminowanie zagrożeń w tym zakresie

System komunikacyjny

Zorganizowany system komunikacyjny stwarza zagrożenia dla środowiska głównie z tytułu transportu drogowego, a więc emisji spalin, generowania hałasu, degradacji walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Ponadto drogi są potencjalnym źródłem zanieczyszczenia środowiska związkami ropopochodnymi związkami chemicznymi używanymi do odśnieżania. Największe zagrożenie hałasem i emisją spalin ze strony systemu komunikacyjnego na terenie powiatu chodzieskiego występuje wzdłuż drogi krajowej nr 11. Linia kolejowa przebiegająca przez powiat stwarza głównie zagrożenia związane z emisją hałasu. Transport kolejowy stanowi także potencjalne zagrożenie dla środowiska gruntowo-wodnego, które może wystąpić w przypadku wycieku transportowanych kolejną substancji chemicznych.

Szlaki komunikacyjne stanowią bariery w migracji organizmów żywych, dlatego na terenach stanowiących korytarze ekologiczne o dużym znaczeniu - takich, jak gmina Chodzież - niezwykle istotny jest rozwój sieci drogowej z uwzględnieniem przyrodniczej roli tych obszarów.

Rolnictwo

Rolnictwo odgrywa bardzo dużą rolę w kształtowaniu środowiska przyrodniczego powiatu chodzieskiego, użytki rolne stanowią 56,6 % jego powierzchni.

Rolnictwo jest źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz ścieków pochodzących z chowu zwierząt gospodarskich. Niewłaściwa gospodarka nawozami mineralnymi oraz niewłaściwe przechowywanie nawozów naturalnych i sianokiszonek jest źródłem zanieczyszczeń przyczyniających się do eutrofizacji wód powierzchniowych. Również użytkowanie gruntów ornych i pastwisk położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych może mieć negatywny wpływ na jakość wód.

Rolnictwo może także przyczyniać się do zwiększonej erozji wodnej i eolicznej gleb poprzez niewłaściwe gospodarowanie na obszarach o dużych spadkach terenu.

4.2. Priorytety ochrony środowiska

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu środowiska gminy Chodzież jego ewentualne zagrożenia najważniejsze priorytety ochrony środowiska w gminie to:

W zakresie ochrony przyrody:

Ochrona obszarów leśnych i zadrzewionych;

- ❖ Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
- ❖ Minimalizacja presji mieszkańców na tereny cenne przyrodniczo;
- ❖ Zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego wzdłuż Doliny Noteci;

W zakresie ochrony wód:

- ❖ Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej;
- ❖ Modernizacja i rozbudowa systemu zaopatrzenia ludności w wodę;
- ❖ Prowadzenie działań zmierzających do zapewnienia najwyższej jakości wód podziemnych i powierzchniowych;
- ❖ Intensyfikacja działań w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami;
- ❖ Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych;

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

- ❖ Zmniejszenie emisji niskiej;
- ❖ Stosowanie energooszczędnych technologii i termomodernizacja budynków;
- ❖ Zmniejszenie zagrożenia ze strony systemu komunikacyjnego;

W zakresie ochrony przed hałasem:

- ❖ Obsadzanie pasów przydrożnych w celu zminimalizowania hałasu komunikacyjnego wzdłuż dróg tworząc naturalne bariery akustyczne

W zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- ❖ Prowadzić działania pozwalające dotrzymać standardy jakości gleb na terenie gminy;
- ❖ Ochrona terenów rolniczych przed degradacją;

W zakresie edukacji ekologicznej:

- ❖ Kontynuacja edukacji ekologicznej mieszkańców.

5. Strategia ochrony środowiska do roku 2019

5.1. Wprowadzenie

Planowanie strategiczne i operacyjne ma nam dać odpowiedź :

- ❖ Na jakim etapie jesteśmy?
- ❖ Co chcemy osiągnąć?
- ❖ Jak zamierzamy zrealizować zamierzone cele ?

W przypadku dwóch pierwszych zagadnień odpowiedź nakreślają ramy procesu planowania strategicznego, natomiast odpowiedź na trzecie pytanie definiuje zakres planowania operacyjnego. Planowanie strategiczne to nic innego jak długoterminowa wizja i misja gminy oraz wyznaczenie sobie celów strategicznych. Przechodząc do konkretów nie pozostaje nic innego jak tylko zamienić założenia strategiczne na realne zadania, wówczas będzie możliwe osiągnięcie zamierzonych celów.

Proces planowania musi wynikać z istniejącymi programów sektorowych, planów i programów wyższego szczebla. Ujęte w programie cele i zadania to nic innego jak obraz obecnego stanu i zagrożeń dla środowiska na terenie gminy. Analiza prowadzonej działalności gospodarczej oraz charakterystyka gminy warunkuje kierunki działań i zadania, jakie powinniśmy wykonać, aby we właściwy sposób zapobiec degradacji środowiska, dążyć do poprawy jego stanu, a w konsekwencji poprawy jakości życia mieszkańców gminy

5.2. Cel nadrzędny

Kierunki działań do 2019 roku

5.3. Działania systemowe

Cele systemowe wyznaczają stan, jaki należy osiągnąć w przedziale czasowym 8-10 lat i są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na danym terenie, gdzie stan negatywny zostaje przekształcony na stan pozytywny. Cele systemowe powinny charakteryzować się tym, że są: *specyficzne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i terminowe* .

Realizacja celów ochrony środowiska w znacznym stopniu zależy od działań o charakterze systemowym. Są one elementem wspierania i wspomaganie realizacji zadań na rzecz równoważenia rozwoju gminy i harmonizowania celów gospodarczych i społecznych z celami ekologicznymi.

Oznacza to, że na szczególną uwagę zasługują takie obszary działania , jak:

- ❖ edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- ❖ planowanie i zagospodarowanie przestrzenne uwzględniające uwarunkowania i wymogi ochrony środowiska,
- ❖ opracowywanie i przyjmowanie strategii sektorowych zgodnych z zasadami ekologicznymi, racjonalne zarządzanie środowiskowe,
- ❖ aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,
- ❖ postęp techniczny oparty o wymagania ochrony środowiska,
- ❖ odpowiedzialność za korzystanie i szkody w środowisku.

Na poszczególne cele systemowe składają się konkretne zadania, poprzez które cele te będą realizowane. Zadania podzielono na :

- ❖ krótkoterminowe, przewidziane do realizacji w latach 2012 – 2015
- ❖ zadania długoterminowe przewidziane do realizacji w latach 2016 – 2019

W harmonogramie działań na lata 2012-2015 ujęto poszczególne zadania niezbędne do osiągnięcia założonych celów, poprzez podanie:

- ❖ szacunkowych kosztów realizacji zadania w poszczególnych latach
- ❖ potencjalnych źródeł finansowania zadania,
- ❖ jednostkę odpowiedzialną za realizację
- ❖ wskaźniki monitoringu wykonania zadania.

5.3.1. Zasoby przyrody zachowanie i ochrona bioróżnorodności

Najważniejsze kierunki działań:

Ochrona przyrody

Zadania krótkoterminowe:

- ❖ Współpraca z instytucjami zarządzającymi obszarami chronionymi i Natura 2000 i Chronionego Krajobrazu, w zakresie podejmowania wspólnych działań w celu ochrony tych obszarów;
- ❖ Podnoszenie świadomości pracowników gminy w zakresie ochrony środowiska i przyrody w odniesieniu do decyzji podejmowanych w obrębie poszczególnych stanowisk pracy;
- ❖ Uwzględnienie ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych w planowaniu inwestycji.
- ❖ Powiększanie powierzchni terenów zielonych;
- ❖ Lokalizacja zadrzewień i zakrzaczeń wzdłuż istniejących i projektowanych dróg;
- ❖ Zachowanie istniejących zakrzaczeń i zadrzewień;
- ❖ Zakładanie nowych zadrzewień z wykorzystaniem rodzimych gatunków drzew i krzewów;
- ❖ Pielęgnacja drzew w zadrzewieniach zgodnie z zasadami sztuki ogrodniczej;
- ❖ Edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych skierowana do prywatnych właścicieli lasów;

Zadania długoterminowe:

- ❖ Zachowanie istniejącej powierzchni terenów zielonych w tym lasów, parków i terenów zadrzewionych.
- ❖ Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
- ❖ Rozwijanie sieci zadrzewień przydrożnych;
- ❖ Ograniczenie antropopresji na lasy.

Prace te są niezwykle istotne dla utrzymania wysokiej jakości życia mieszkańców gminy. Ochrona wartościowych obiektów i obszarów ukierunkowane jest na : stabilizację procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, z utrzymaniem różnorodności biologicznej, zachowanie dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z ich siedliskami przez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Zadania te realizowane są poprzez wprowadzenie szeregu ograniczeń, zakazów i nakazów, których zakres uzależniony jest od formy ochrony prawnej oraz indywidualnych cech chronionego ekosystemu. Obszary zielone stanowią miejsce infiltracji wód opadowych i roztopowych, naturalny filtr powietrza, a także pełnią funkcje ekranów akustycznych i

terenów rekreacyjnych. Ze względu na dużą presję mieszkańców na te tereny oraz negatywny wpływ zanieczyszczeń środowiska, obszary te wymagają specjalnej uwagi władz gminy, szczególnie w obszarze planowania inwestycji z uwzględnieniem wymogów ochronnych istniejących na obszarze gminy form ochrony przyrody.

Planowane działania edukacyjne w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych skierowane będą do całego społeczeństwa, a szczególnie do właścicieli lasów prywatnych. Realizacja zadania polegała będzie na organizowaniu spotkań promujących to zagadnienie.

Uwzględnienie lokalizacji nowych zadrzewień i zakrzaczeń wzdłuż dróg gminnych stworzy korytarze ekologiczne, ograniczy rozprzestrzenianie się hałasu i zanieczyszczeń powietrza na tereny przylegające do ciągów komunikacyjnych. W celu zwiększenia bezpieczeństwa ruchu, z zachowaniem szczególnie cennych okazów oraz zabytkowych alej drzew, usuwać drzewa rosnące na koronach dróg i zakładać nowe aleje drzew na pasach ochronnych po zewnętrznych stronach rowów. Tworzenie ciągów zadrzewień będzie wpływać pozytywnie również na pozostałe komponenty środowiska takie, jak jakość wód, czy powietrza

Zrównoważone użytkowanie lasów to kolejny element ochrony przyrody realizowany poprzez gospodarkę leśną prowadzoną zgodnie z wymaganiami ochrony przyrody, prowadzone poprzez ukształtowanie takiej struktury lasów i wykorzystania ich w sposób pozwalający na trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego i żywotności.

Wszelkie zabiegi techniczno-leśne powinny uwzględniać konieczność zachowania bogactwa gatunkowego i strukturalnego lasu, z naciskiem na ich renaturyzację szczególnie tych silnie przekształconych gospodarką leśną, a ekosystemy zbliżone do naturalnych przynajmniej częściowo objąć ochroną bierną. Za gospodarkę leśną w lasach należących do Skarbu Państwa, które stanowią większość lasów na terenie gminy Chodzież odpowiada Nadleśnictwo Podanin.

5.3.2. Zasoby wodne

Kierunek: **Zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody pitnej. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, Ochrona przeciwpowodziowa i ochrona przed podtopieniami:**

Zadania krótkoterminowe:

- ❖ Ochrona istniejących zbiorników wodnych;
- ❖ Racjonalne gospodarowanie i ograniczenie marnotrawstwa i strat wody w systemach wodociągowych min. Poprzez montaż perlatorów oszczędzających zużycie wody nawet do 50 % zamiast stosowania zwykłych siatek prysznicowych ;
- ❖ Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągów;
- ❖ Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Rataje;
- ❖ Dofinansowanie do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w rejonach nie □
Modernizacja i rozbudowa urzędów wodno-kanalizacyjnych;
- ❖ Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków Studzieniec łęg;
- ❖ Organizowanie akcji przeciwpowodziowych na obszarze gminy, udzielanie pomocy poszkodowanym;
- ❖ Stały monitoring terenów zalewowych w Dolinie Noteci

Zadania długoterminowe:

- ❖ Kontynuacja rozbudowy i modernizacji systemu kanalizacji sanitarnej;

- ❖ Likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków;
- ❖ Likwidacja „dzikich” wysypisk;
- ❖ Ograniczanie odpływu zanieczyszczeń z obszarów zurbanizowanych;
- ❖ Ograniczanie odpływu zanieczyszczeń z obszarów rolniczych;
- ❖ Dalsza rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej;
- ❖ Minimalizacja wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie gospodarstw domowych.

Priorytetowe działanie mające wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy to rozwój systemu kanalizacji sanitarnej i wodociągów, polegających na jednoczesnej budowie i modernizacji kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej. Takie działanie znajduje swe ekonomiczne i środowiskowe uzasadnienie.

Na jakość wód wpływ mają zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł rolniczych, a wielkość powierzchniowego dopływu zanieczyszczeń uzależniona jest od: sposobu zagospodarowania zlewni, intensywności nawożenia, przepuszczalności geologicznych utworów powierzchniowych i warunków meteorologicznych. Uwarunkowania te powodują, że do wód dostają się związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wyflukowane frakcje gleby. Poważnym zagrożeniem jest niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych: gnojowicy i obornika, a także rolnicze wykorzystywanie ścieków i osadów ściekowych bez zachowania wymogów ochrony środowiska. Racjonalne dozowanie i limitowanie tych środków będzie miało wpływ na ograniczenie spływu azotu z pól do wód podziemnych i powierzchniowych. Odpowiednie przechowywanie nawozów naturalnych chroni przed niekontrolowanym przedostawaniem się niebezpiecznych substancji do wód.

Znaczenie mają też działania związane z optymalizacją zużycia wody, zarówno do celów bytowych, jak i gospodarczych. Ważny jest monitoring sieci co zapobiegnie stratom przesyłowym. Optymalizacja zużycia wody będzie prowadzona poprzez zapobieganie stratom wody na przesyśle (rozbudowa sieci wodociągowej) i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników.

Duże znaczenie dla wielkości retencji wodnej mają małe, często astatyczne zbiorniki wodne. Magazynują one wodę w okresach o dużych opadach i stopniowo oddają ją w okresach suchych, stąd utrzymanie takich zbiorników jest niezwykle ważnym zadaniem. Zbiorniki te można chronić np. poprzez tworzenie użytków ekologicznych. Działanie to leży poza kompetencjami władz powiatu, których rola sprowadza się do kampanii edukacyjnych wśród mieszkańców oraz opiniowania gminnych programów ochrony środowiska. Władze

5.3.3. Powietrze atmosferyczne

Kierunek: *Poprawa stanu jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.*

1) Ograniczenie niskiej emisji

Zadania krótkoterminowe:

- ❖ Wymiana urządzeń grzewczych na nowocześniejsze i bardziej przyjazne dla środowiska w obiektach stanowiących własność gminy (olejowe, gazowe);
- ❖ Termomodernizacja budynków gminnych w tym budynku stanowiącego siedzibę gminy;
- ❖ W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnić oddziaływanie pól elektromagnetycznych
- ❖ Kontynuacja usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy ;

Zadania długoterminowe:

- ❖ Kontynuacja gazyfikacji gminy;
- ❖ Stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów;
- ❖ Stosowanie kolektorów słonecznych przyczyni się do poprawy jakości powietrza (zwłaszcza w okresie letnim)
- ❖ Stosowanie ogniw fotoogniw służących nie tylko do podgrzewania obiektów ale wykorzystywanie ich do zasilania znaków drogowych i sygnalizacji świetlnej
- ❖ Ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę węglowych urządzeń grzewczych na urządzenia opalane ekologicznym paliwem.
- ❖ Promować działania zmniejszające straty ciepłe w budynkach (izolacja cieplna, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej), stosowanie okiennic i żaluzji ograniczających straty ciepła przez okna
- ❖ Edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego zużycia energii elektrycznej
- ❖ Termomodernizacja w budynkach użyteczności publicznej pozwoli na redukcję zużycia energii i ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

2) Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego

Zadania krótkoterminowe: ;

- ❖ Bieżące remonty dróg;
- ❖ Budowa ścieżki rowerowej Podanin
- ❖ Przebudowa dróg gminnych Konstantynowo Zacharzyn oraz drogi w Milczu mającej połączenie z drogami powiatowymi (obie drogi o nawierzchni nieutwardzonej);

Zadania długoterminowe:

- ❖ Remonty nawierzchni dróg;
- ❖ budowa ścieżek pieszo rowerowych
- ❖ promowanie zamiennie korzystania z transportu rowerowego zamiast samochodowego ;

Działania promowane przez gminę mają prowadzić do obniżenia poziomu hałasu wzdłuż dróg oraz podniesienia standardów życia na tych terenach co powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w odpowiednim planowaniu przestrzennym, mającym na celu minimalizację uciążliwości komunikacyjnych (rozdział funkcji terenu pod kątem wymogów normatywnych);

Zwiększenie zakresu wykorzystania urbanistycznych i budowlanych środków ochrony przed hałasem (ekrany i przegrody akustyczne(jeżeli zachodzi taka potrzeba), zadrzewienia i zakrzewienia, dźwiękochłonne elewacje i szyby w budownictwie); Poprawa standardów technicznych dróg, promowanie i tworzenie warunków dla intensyfikacji ruchu rowerowego to najważniejsze zadania skierowane na zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych..

5.3.4. Powierzchnia terenu i środowisko glebowe (ochrona gleb i zapobieganie erozji)

Zadania krótkoterminowe:

- ❖ Edukacja rolników w zakresie racjonalnego użytkowania środków ochrony roślin i nawozów i podnoszenia świadomości w zakresie zagrożeń degradacji gruntów poprzez wypalanie traw;
- ❖ Wprowadzanie zadrzewień i zakrzaczeń na terenach narażonych na erozję
- ❖ Monitorowanie stanu gleb ;
- ❖ Rekultywacja składowiska Kamionka

Zadania długoterminowe:

- ❖ Zachowanie standardów jakości gleb;
- ❖ Ochrona gruntów o wysokiej bonitacji i przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze

5.3.5. Edukacja ekologiczna

poprzez:

- ❖ Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa u w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska oraz edukacja w placówkach oświatowych;
- ❖ Podnoszenie świadomości społecznej pracowników urzędu gminy z zakresu ochrony środowiska i edukacji ekologicznej w miejscu pracy;
- ❖ Promowanie i fundowanie nagród pomników dla uczestników przedsięwzięć ekologicznych;
- ❖ Utrzymywanie stałego i powszechnego powszechnego dostępu do informacji o środowisku .
- ❖ Organizowanie prelekcji i spotkań ekologicznych dla mieszkańców gminy,
- ❖ Wykorzystywanie zebrań wiejskich dla przybliżenia działań z zakresu ochrony środowiska,

Powyższe kierunki to warunki realizacji celów nakreślonych w zakresie ochrony i poprawy jakości środowiska oraz racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych , właśnie dobrze zorganizowany system edukacji ekologicznej jest skutecznym motorem działań.. Konieczna jest wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do: dzieci oraz osób dorosłych i różnych grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki, przedsiębiorców). Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe. System kształcenia uczniów powinien być nastawiony na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej oraz zwrócenie uwagi na najistotniejsze w powiecie problemy związane z ochroną środowiska.

Efektywny sposób podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Poprzez jak naj szerszą informację o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na jego stan. Edukacja społeczeństwa powinna pomóc w ukształtowaniu właściwego stosunku do otaczającego środowiska naturalnego, doprowadzić do jego większego poszanowania i zachęcić do wprowadzania zdrowego trybu życia.

Należy również podjąć działania na rzecz sprawnego pozyskiwania i dystrybucji informacji o środowisku poprzez tworzenie rejestrów informacji środowiskowych.

6. Instrumenty ekonomiczne wdrażania Programu

6.1. Koszty realizacji zadań przewidzianych do realizacji w latach 2012 – 2015

Do instrumentów finansowych należą:

- ❖ opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, , za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych administracyjne kary pieniężne,
- ❖ odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- ❖ kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,

- ❖ pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.
- ❖ budżet gminy

Nakłady finansowe na realizację zadań wytyczonych w Programie Ochrony Środowiska będą duże i ich oszacowanie jest możliwe jedynie dla realizacji zadań krótkoterminowych bowiem szacunek kosztów w perspektywie do 2019 roku jest w chwili obecnej niemożliwy, mając na uwadze zmienność kosztów na realizacyjnych

Zestawienie kosztów realizacji działań w latach 2012-2015 opracowano w oparciu o inwestycje, wyszczególnione w harmonogramie realizacji przedsięwzięć w rozdziale 7. Finansowanie niektórych działań ujęto jako „wkład rzeczowy” dotyczy to przedsięwzięć, trudnych do oszacowania, gdyż uzależnione są od bieżącego zapotrzebowania i sytuacji. Wiele działań nieinwestycyjnych będzie realizowane w ramach codziennych obowiązków pracowników Urzędu Gminy Chodzież, a więc bez dodatkowych kosztów.

6.2. Struktura finansowania

W oparciu o prognozę źródeł finansowania realizacji polityki ekologicznej państwa (PEP), można spodziewać się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych latach będzie kształtować się podobnie jak w latach ubiegłych

Tabela 14: Prognozowany podział finansowania programu.

Źródło finansowania	Wg PEP 2008 (2009-2012)	Wg PEP 2008 (2013-2016)
	Udział (%)	
Środki własne przedsiębiorstw	43	45
Środki jednostek samorządu	11	7
Polskie fundusze ekologiczne	21	24
Budżet państwa	5	7
Fundusze zagraniczne	20	17

6.3. Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne (obecnie 2 stopniowy system), fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety powiatów i gmin oraz budżet centralny.

6.3.1. Krajowe fundusze ekologiczne

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

NFOŚiGW finansuje przedsięwzięcia proekologiczne o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym. Podstawowymi formami finansowania są preferencyjne pożyczki i dotacje, uzupełniane innymi formami finansowania, np. dopłatami do preferencyjnych kredytów bankowych ze swych linii kredytowych w bankach. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW).

WFOŚiGW finansuje przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym.

WFOŚiGW określają zadania priorytetowe, które mogą być dofinansowywane z środków funduszu oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Fundusz Termomodernizacji utworzono w Banku Gospodarstwa Krajowego ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. Nr 162 ze zmianami). W 2009 roku na mocy ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz.U.10.76.493), rozpoczął działalność Fundusz Termomodernizacji i Remontów, który przejął aktywa i zobowiązania Funduszu Termomodernizacji.

Podstawowym celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne przy pomocy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc ta zwana "premią termomodernizacyjną" stanowi źródło spłaty 25% zaciągniętego kredytu na wskazane przedsięwzięcia. Oznacza to, że realizując przedsięwzięcie termomodernizacyjne inwestor spłaca 75% kwoty wykorzystanego kredytu. Premia termomodernizacyjna przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej korzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie termomodernizacyjne z własnych środków.

Środki budżetowe gminy

Środki te przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak wyżej głównie na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i inne zadania ustalone przez radę powiatu i gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki własne gmina przeznacza się na dofinansowywanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie gminy według zasad ustalonych przez Radę Gminy.

6.3.2. Fundusze Unii Europejskiej

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Rada Ministrów przyjęła 29 listopada 2006 roku projekt Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, który - zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO) - stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w NSRO celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego 2007-2013

RPOWW jest jednym z 16 programów regionalnych, które są realizowane w ramach Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (SRK) oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013. Program ma za zadanie wspierać wzrost gospodarczy i zatrudnienie w regionie. Równocześnie jest odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego, której podstawę stanowi Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Jego cele są realizowane w oparciu o współdziałanie z partnerami społecznymi i gospodarczymi, a środki UE mają za zadanie wspierać osiągnięcie założonych celów rozwojowych. Realizacja RPO przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności regionu i zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Województwa Wielkopolskiego

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007 - 2013

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) jest dokumentem operacyjnym, określającym cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Program jest realizowany w latach 2007-2013 na terenie całego kraju. Wszystkie działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie

budżetowej. Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych projektu – max. 75 % kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu pochodzi ze środków własnych

Fundusz LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony przyrody.

zakresie:

- ❖ Wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej, w tym ochrony priorytetowych siedlisk i gatunków;
- ❖ Ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz wdrażania polityki zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami;

Program LIFE+ zapewnia wsparcie finansowe w średniej wysokości 50% wartości projektu. Nabór wniosków ogłaszany jest raz do roku przez Komisję Europejską.

6.3.3. Instytucje i programy pomocowe

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Dopłaty do upraw roślin energetycznych o płatność do upraw roślin energetycznych może ubiegać się rolnik, który:

- ❖ Uprawia rośliny energetyczne przeznaczone do przetworzenia na produkty energetyczne i zawrze umowę na dostawę surowców energetycznych z zatwierdzonymi podmiotami skupującymi lub pierwszymi jednostkami przetwórczymi
- ❖ Płatności do upraw roślin przeznaczonych na cele energetyczne przyznawane są, jeżeli zadeklarowana powierzchnia upraw wszystkich roślin energetycznych wynosi, co najmniej 0,3 ha.

Grunty rolne, na które rolnik ubiega się o przyznanie płatności do upraw roślin energetycznych, muszą być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami).

7. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Duża część działań i inwestycji mających istotny wpływ na stan środowiska jest realizowanych na poziomie administracji gminnej.

W poniższym harmonogramie rzeczowo-finansowym ujęto zarówno działania wyszczególnione w strategii ochrony środowiska do roku 2019 dla gminy Chodzież, które będą realizowane przez gminę,

Propozycje do realizacji w latach 2012-2015 ujęto w poniższych tabelach.

HARMONOGRAM REALIZACJI CELÓW W POSZCZEGÓLNYCH ELEMENTACH ŚRODOWISKA na lata 2012-2015

Tabela 15: Zasoby przyrody

Cele do osiągnięcia: Minimalizowanie negatywnego oddziaływania inwestycji na środowisko przyrodnicze								
Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Termin realizacji	Koszty ponoszone przez gminę w tys. PLN				Źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	
Ochrona przyrody	1. Współpraca z instytucjami zarządzającymi obszarami Natura 2000 i obszarem chronionego krajobrazu	Gmina Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	bd	bd	bd	bd	Środki własne gminy
	1. Zintensyfikowanie edukacji ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody, w tym ochrony lasów	Gmina, Starostwo, Nadleśnictwo	Zadanie ciągłe	bd	bd	bd	bd	Środki własne gminy
	Uwzględnienie ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych w planowaniu inwestycji	Gmina	Zadanie ciągłe	W miarę zainteresowania				Środki własne gminy
Ochrona zrównoważone użytkowanie terenów zielonych	Powiększanie i urządzenie terenów zielonych	Gmina,	Zadanie ciągłe	1	1	5	5	środki własne gminy
	Lokalizacja zadrzewień i zakrzaczeń wzdłuż istniejących i projektowanych dróg gminnych	Gmina	Zadanie ciągłe	2	3	3	5	środki własne gminy
	Edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	Gmina i jednostki oświatowe	Zadanie ciągłe	Wkład rzeczowy gminy				Środki własne gminy

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Tabela 16: Powietrze atmosferyczne

Kierunki działań	Opis zadania	Jednostki realizujące	Termin realizacji	Szacunkowe koszty ponoszone przez gminę w tys. PLN				Źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym i hałasem- poprawa stanu powietrza atmosferycznego								
Ograniczenie niskiej emisji	Uwzględnienie oddziaływania pól elektromagnetycznych w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach środowiskowych	Gmina ,	zadanie ciągłe	bd				środki własne gminy
	Likwidacja pokryć dachowych zawierających azbest, zdjęcie i przekazanie do utylizacji	Gmina ,	Lata 2012-2032	40	40	40	40	środki własne
	3. Produkcja roślin energetycznych i roślin do produkcji biopaliw	Podmioty gospodarcze, Osoby fizyczne	zadanie ciągłe	Uzależnione od powierzchni przeznaczonych do uprawy				środki własne i jednostek wdrażających
	1. Budowa elektrowni wiatrowych	Podmioty gospodarcze, Osoby fizyczne	zadanie ciągłe	Wg stopnia zainteresowania podmiotów realizujących				środki własne i jednostek wdrażających
	2. Budowa kotłowni na biomasę	Podmioty gospodarcze, Osoby fizyczne	zadanie ciągłe	Wg stopnia zainteresowania podmiotów realizujących				środki własne i jednostek wdrażających
	3. Realizacja innych niekonwencjonalnych źródeł energii (np. pompy ciepła, baterie słoneczne i inne) Włączanie pozarządowych organizacji ekologicznych w działania dot. edukacji ekologicznej w w/w zakresie	Pozarządowe organizacje ekologiczne, Osoby fizyczne	zadanie ciągłe	Wg stopnia zainteresowania podmiotów realizujących				środki własne i jednostek wdrażających
Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego	Budowa ścieżki rowerowej Podanin	Gmina Chodzież	2012-2013	420	-	-	-	Środki własne gminy
	Budowa drogi gminnej Zacharzyn Konstantynowo	Gmina Chodzież	2012	1 050	-	-	-	Środki własne i wojewody tzw. „Schetyńówka”

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Tabela 17: Zasoby wodne

Cele do osiągnięcia: Zapewnienie mieszkańcom gminy dobrej jakości wody do picia								
Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Termin realizacji	Koszty ponoszone przez gminę w tys. PLN				Źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	
Ograniczenie doływu zanieczyszczeń do wód podziemnych i powierzchniowych z uwzględnieniem racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi	Ograniczenie strat wody w systemach wodociągowych racjonalne wykorzystanie zasobów ujęć wodnych, rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody w Podaninie	Gmina, Miejskie Wodociągi i Kanalizacja sp. z o.o.	2012-2013	4 260	1 565	bd	bd	Fundusz spójności i środki własne
	Budowa kanalizacji deszczowej Rataje	Gmina Chodzież	2012	280 897	-	-	-	Środki własne gminy
	Dofinansowanie do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Chodzież	2012-2015	30	30	30	30	Środki własne gminy
	Budowa sieci kanalizacyjnej wieś Strzelęcín, kontynuacja budowy kanalizacji wsi Milcz, przebudowa systemu pompowego zlewnia Milcz	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja sp. z o.o. i Gmina	2012-2013	5 305		-	-	środki własne, i fundusz spójności NFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Tabela 18: Powierzchnia ziemi środowisko glebowe

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Termin realizacji	Koszty ponoszone przez gminę w tys. PLN				Źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	
Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej	Propagowanie proekologicznych zasad gospodarki rolnej systematycznie zmniejszającej negatywny wpływ na środowisko poprzez organizowanie szkoleń , publikację ulotek, broszur	Gmina, WODR, organizacje ekologiczne	Zadanie ciągłe	bd	bd	bd	bd	Srodki własne
	Organizowanie kampanii informacyjnych nt. proekologicznych zachowań mieszkańców	Gmina, Pozarządowe Organizacje Ekologiczne	Zadanie ciągłe	1	1	1	1	PFOŚiGW, GFOŚiGW
	Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniach degradacyjnych ziemi poprzez wypalanie traw	Gmina, jednostki oświatowe	Zadanie ciągłe	bd				Środki własne gminy
Zapobieganie degradacji ziemi środowisko	Rekultywacja składowiska odpadów Kamionka	Gmina Chodzież	2012-2014	800			-	Środki własne WFOŚiGW
	Zapobieganie erozji gruntów przez wprowadzenie zadrzewień i zakrzaceń	Właściciele nieruchomości i zarządcy dróg	Zadanie ciągłe	bd				Środki własne Właściciele nieruchomości i zarządcy dróg

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Tabela 19: Edukacja ekologiczna

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Termin realizacji	Koszty ponoszone przez gminę w tys. PLN				Źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	
Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	Edukacja mieszkańców gminy w zakresie zasad ochrony środowiska,	Gmina	Zadanie ciągłe	bd				Środki własne gminy
	1. Edukacja ekologiczna promująca zachowania proekologiczne, minimalizację powstających odpadów oraz selektywną zbiórkę i zagospodarowanie surowców wtórnych	Gmina, Pozarządowe organizacje ekologiczne	Zadanie ciągłe	bd				Fundusze ekologiczne
	Szkolenie pracowników gminy z zakresu edukacji ekologicznej w miejscu pracy	Gmina,	Zadanie ciągłe	bd				Środki własne
	Finansowanie i współudział w organizacji konkursów ekologicznych oraz zakup nagród dla uczestników	Gmina	Zadanie ciągłe	1	1	1	1	Środki własne gminy
	Stworzenie i rozwijanie powszechnego dostępu do informacji i środowisku	Gmina Chodzież	2005-2008			200	50	Środki własne, WFOŚiGW

8. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

8.1. Wprowadzenie

W celu realizacji Programu Ochrony Środowiska konieczne jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. System ten powinien składać się z następujących elementów:

- ❖ zasady realizacji Programu;
- ❖ instrumenty zarządzania;
- ❖ monitoring;
- ❖ struktura zarządzania Programem;
- ❖ sprawozdawczość z realizacji Programu;
- ❖ harmonogram realizacji;
- ❖ działania w zakresie zarządzania.

Zarządzanie Programem odbywać się powinno z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

Ważne jest, by podejmowane przez gminę działania edukacyjne i propagandowe objęły całe społeczeństwo gminy. Jego rozpowszechnienie musi obejmować wszystkie środowiska szkoły, urząd, zakłady pracy itp. Głównie poprzez informacje umieszczane na tablicach, w folderach, itp. Niespecjalistycznym czyli zawierającym jak najmniej terminów fachowych.

8.2. Uczestnicy wdrażania Programu

Podstawową zasadą realizacji Programu Ochrony Środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia Programu i czynnego w nim uczestnictwa. Można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w Programie z uwagi na pełnioną przez nie rolę. Są to:

- ❖ Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- ❖ Podmioty realizujące zadania programu;
- ❖ Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- ❖ Społeczność jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków.

Bezpośrednim realizatorem programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również samorząd gminy jako realizator inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo gminy.

8.3. Instrumenty realizacji Programu

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej gminy. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: Prawo ochrony środowiska, ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o ochronie przyrody, ustawy o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

8.3.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą:

- ❖ Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia;
- ❖ opinie w sprawie program gospodarki odpadami; i Koncesji geologicznych wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.;
- ❖ Przeglądy ekologiczne dokonywane w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko;
- ❖ Instrukcje eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami;
- ❖ Wymagania kwalifikacyjne stawiane eksploatującym obiektom gospodarki odpadami;
- ❖ Strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody;
- ❖ Obszary ograniczonego użytkowania terenu;

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

8.3.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- ❖ Opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki;
- ❖ Administracyjne kary pieniężne;
- ❖ Odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna;
- ❖ Kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy;
- ❖ Pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

8.3.3. Instrumenty społeczne

Uzgodnienia instytucjonalne i konsultacje społeczne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszym przypadku narzędziami są:

- ❖ Doksztalcanie profesjonalne i systemy szkoleń;
- ❖ Interdyscyplinarny model pracy;

W drugim:

- ❖ Udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych;
- ❖ Prowadzenie kampanii edukacyjnych.

Narzędziami do wdrażania polityk środowiskowych są:

- ❖ Środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty;
- ❖ Strategie i plany działań;
- ❖ Systemy zarządzania środowiskiem;
- ❖ Ocena wpływu na środowisko i ocena strategii środowiskowych.

Narzędziami włączającymi mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju są:

- ❖ Opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska);
- ❖ Regulacje cenowe;
- ❖ Regulacje użytkowania;

- ❖ Ocena inwestycji;
- ❖ Środowiskowe zalecenia dla budżetowania;
- ❖ Kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie Programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej, a w społeczeństwie potrzebę wiedzy na temat aspektów środowiskowych działań i produktów. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych mogących mieć wpływ na jakość środowiska.

8.3.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych .

8.3.5. Monitoring środowiska

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska - czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu – poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Wyniki prowadzonego monitoringu są również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Monitoring dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Sieci krajowe i regionalne koordynowane są przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zaś sieci lokalne przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w uzgodnieniu z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska. Skoordynowanie działań pozwala na szerokie i wszechstronne wykorzystanie wyników badań.

Natomiast decyzje obligujące podmioty gospodarcze do realizacji badań środowiska, na które mają znaczący wpływ wydawane są przez władze samorządowe.

Na terenie gminy monitoring jakości środowiska realizowany jest w ramach monitoringu regionalnego województwa wielkopolskiego i prowadzony jest przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Poznaniu. W okresie wdrażania Programu, dane uzyskiwane z monitoringu jakości środowiska będą pomocne przy ocenie realizacji i aktualizacji Programu ochrony środowiska.

8.4. Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem

8.4.1. Kontrola i monitoring Programu

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska winny obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- ❖ określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ❖ ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- ❖ analizę przyczyn rozbieżności.

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywał się poprzez mierniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. W latach 2012-2015 na bieżąco będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2015 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane cele i zadania na lata 2016-2023, z uszczegółowieniem działań na lata 2016-2019. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej czteroletniej i polityki długoterminowej ośmioletniej.

8.4.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem

Program ochrony środowiska dla gminy Chodzież realizowany będzie na podstawie uchwały Rady Gminy.

Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Wójt Gminy Chodzież wyznaczy Koordynatora ds. wdrażania i realizacji Programu. Koordynator będzie również nadzorował przygotowanie Raportu z realizacji Programu, który zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U.2008.25.150 ze zm), Wójt co dwa lata jest zobowiązany przedkładać Radzie Gminy.

Bardzo ważna jest również współpraca z sąsiednimi gminami bowiem zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Stąd też wynika potrzeba rozwiązania tych problemów w oparciu o współpracę, np. w zakresie gospodarki odpadami czy gospodarki wodno-ściekowej. Współpraca taka, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska może przynieść także korzyści ekonomiczne.

8.4.3. Mierniki realizacji Programu

Określenie stopnia realizacji programu związane jest z poszczególnymi celami postawionymi do osiągnięcia. Niektóre z mierników poziomu osiągnięcia zamierzonego celu to parametry stanu środowiska w sytuacji, gdy cel Programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego. Poza tym przy ocenie skuteczności realizacji programu można sugerować się także wskaźnikami społeczno-ekonomicznymi, presją na środowisko i stan środowiska w odniesieniu do wskaźników aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować, jako fakultatywne.

Oprócz wymienionych wskaźników istotne przy ocenie realizacji Programu będzie badanie opinii społecznej nt. środowiska i jego ochrony.

Tabela 20: Wskaźniki realizacji programu

Cel	Wskaźniki
Cel 1 Minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja zagrożenia zdrowia i życia ludzi w miejscach największego zagrożenia dla środowiska w gminie, w tzw. "gorących punktach" - " Gorące punkty "	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stopień rekultywacji nieczynnego składowiska odpadów ○ jakość wód z piezometrów zlokalizowanych na terenie składowiska dla potrzeb monitoringu

Cel	Wskaźniki
<p>Cel 2 Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych - Racjonalizacja użytkowania surowców</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ % energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych ○ wielkość zużycia energii na jednostkę wytworzonego PKB
<p>Cel 3 Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią - Zasoby wodne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych ○ jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib) ○ udział ścieków komunalnych nieoczyszczonych ○ udział ścieków przemysłowych nieoczyszczonych ○ udział ścieków oczyszczanych biologicznie ○ stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej ○ udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej ○ udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej ○ zużycie wody do celów bytowych na osobę ○ zużycie wody przez zakłady przemysłowe ○ pojemność użyteczna zbiorników retencyjnych ○ % udział wykorzystania wód powierzchniowych do cele przemysłowych
<p>Cel 4 Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym - Powietrze atmosferyczne, Hałas,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ poziom zanieczyszczenia powietrza ○ poziom redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową ○ liczba pasażerów korzystających z komunikacji zbiorowej
<p>Cel 5 Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją - Powierzchnia ziemi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ % powierzchni zalesionej ○ % powierzchni parkowej ○ wielkość powierzchni zdegradowanej ○ wielkość powierzchni zrehabilitowanej i przywróconej do stanu właściwego ○ wskaźniki degradacji gleb

Cel	Wskaźniki
<p>Cel 6 Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania -Gospodarka odpadami</p>	<ul style="list-style-type: none"> o ilość wytwarzanych odpadów komunalnych / 1 mieszkańca x rok o liczba miejscowości stosujących segregację odpadów o liczba zakładów, które złożyły informację o wytwarzanych odpadach o ilość odpadów wykorzystanych gospodarczo w zakładach o procent składowanych odpadów komunalnych o procent składowanych odpadów innych niż komunalne
<p>Cel 7 Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych -Zasoby przyrodnicze</p>	<ul style="list-style-type: none"> o procent powierzchni obszarów prawnie chronionych o liczba zagrożonych gatunków o udział powierzchni lasów o struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanu o powierzchnia nowych zalesień
<p>Cel 8 Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego -Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> o opracowane zewnętrzne plany operacyjno-ratownicze o liczba kontroli w zakładach stwarzających zagrożenia wystąpienia awarii przemysłowych o liczba zdarzeń o znamionach NZŚ o wielkość szkód wyrządzonych przez NZŚ

Monitorowanie efektywności wdrażania Programu wymaga stworzenia bazy danych i zespołu odpowiedzialnego za jej tworzenie. Niezbędne będzie wyłonienie osób odpowiedzialnych za zbieranie informacji w gminie. Oczywiście związane to będzie z przygotowaniem merytorycznym osób odpowiedzialnych za prowadzenie monitoringu oraz wyposażenie ich w odpowiednie instrukcje działania, znormalizowane formularze do zbierania danych oraz środki techniczne.

Zbieranie danych i monitoring środowiska prowadzony powinien być również w oparciu o wyniki badań i ekspertyz wykonywanych na terenie gminy przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego i Inspekcję Weterynaryjną. Zebrane informacje z gminy przekazywane będą do koordynatora Zarządzania Powiatowym Programem Ochrony Środowiska, które sporządzało będzie co 2 lata sprawozdania. Na ich podstawie Wójt Gminy przygotowywał będzie raporty przedstawiane Radzie Gminy

8.5. Ocena i weryfikacja Programu. Sprawozdawczość.

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana:

- ❖ co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa;
- ❖ ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu będą uzyskiwane efekty rzeczowe oraz wysokość ponoszonych nakładów finansowych. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonana w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie

realizacji Programu w skali rocznej i umożliwiać dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

Do Programu Ochrony Środowiska gminy Chodzież jest obligatoryjny obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez organ wykonawczy gminy, który powinien być przedkładany Radzie Gminy w cyklu dwuletnim.

8.6. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. O udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) ma duże znaczenie w upowszechnianiu informacji o stanie środowiska i realizacji Programu. Poza tym przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te traktować jako fakultatywne.

Ustawa ta nakłada na organy administracji obowiązek udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- ❖ Publikacje Głównego Urzędu Statystycznego;
- ❖ Publikacje Ministerstwa Środowiska;
- ❖ Publikacje służb państwowych: Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną;
- ❖ Programy i plany strategiczne, opracowania jednostek samorządu terytorialnego;
- ❖ Prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej;
- ❖ Programy telewizyjne i radiowe;
- ❖ Publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych;
- ❖ Publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe;
- ❖ Targi i giełdy ekologiczne;
- ❖ Akcje i kampanie edukacyjne i promocyjne;
- ❖ Internet.

9. Spis tabel

<i>Tabela 1: Liczba mieszkańców gminy Chodzież w przekroju czasowym.....</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 2: Dane statystyczne GUS 2010(Statystyczne Vademecum Samorządowca).....</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 3: Liczba podmiotów gospodarczych w gminie dane GUS .....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 4: Dane według stanu na dzień 1 stycznia 2011 wg sprawozdania Wydziału Geodezji Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Chodzieży.....</i>	<i>16</i>
<i>Tabela 5: Zestawienie jezior w gminie Chodzież (dane zbiory własne) .....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 6: Wykaz pomników przyrody występujących na terenie gminy Chodzież .....</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 7: Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG występujące na obszarze Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego .....</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 8: Zestawienie ujęć wód podziemnych w gminie Chodzież .....</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 9: Obiekty gospodarki wodnej na terenie gminy .....</i>	<i>28</i>
<i>Tabela 10: Zestawienie danych nt. oczyszczalni ścieków stan na koniec 2011 .....</i>	<i>28</i>
<i>Tabela 11: Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego dla drogi wojewódzkiej nr 191 wykonanych w 2010 roku (źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu) .....</i>	<i>31</i>
<i>Tabela 12: źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu chodzieskiego... </i>	<i>32</i>
<i>Tabela 13: Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie gminy Chodzież (źródło: http://mapa.bitsearch.pl).. </i>	<i>33</i>
<i>Tabela 14: Prognozowany podział finansowania programu. ....</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 15: Zasoby przyrody.....</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 16: Powietrze atmosferyczne.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 17: Zasoby wodne .....</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 18: Powierzchnia ziemi środowisko glebowe.....</i>	<i>48</i>
<i>Tabela 19: Edukacja ekologiczna.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabela 20: Wskaźniki realizacji programu.....</i>	<i>53</i>

Literatura

1. Bank Danych Regionalnych, GUS;
2. Kistowski M, Staszek W., *Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska*, Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk, 1999;
3. Kondracki J, *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa, 2000;
4. Miłaszewski R. *red.+, *Nowoczesne metody i techniki zarządzania trwałym i zrównoważonym rozwojem gminy*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 2001;
5. *Ochrona Środowiska 2009, 2010*, GUS, 2011;
6. *Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa wielkopolskiego za 2010rok*, WIOS, Poznań 2011;
7. *Polityka ekologiczna państwa na lata 2002-2010*, Warszawa, 2002;
8. *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2009;
9. *Poradnik. Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska*, Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku oraz starostwo Powiatowe w Płocku, Płock, 2003;
10. *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2019*, Poznań, 2011;
11. *Program Ochrony Środowiska dla gminy Chodzież na lata 2004-2011*, Chodzież 2004;
12. *Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010*, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2002;
13. *Przez Edukację do Zrównoważonego Rozwoju – Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2001;
14. *Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2007-2013* Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań, 2007;
15. *Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020*, Poznań 2006;
16. *Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015*, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2006;
17. *Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002;
18. *Źródła i zasady finansowania ochrony środowiska w Polsce – informator*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, 2005.
19. *Strony internetowe.*